

vivat academia

tijdschrift van het Verbond der Vlaamse Academici

verschijnt viermaal per jaar

nr 95 juni 1997

Inhoud

Woord van de algemeen voorzitter	1
Brussel en de Nederlandse Gemeenschap	2
Beleidsnota Brussel O.V.V.	7
Vlaams-Brabant ingelijfd bij Brussel?	25
De revolutie die er niet kwam	26
V.V.A.-v.z.w. Kultuurspreiding	41
Werking van het V.V.A. als dienst	43
Nieuws van interessante onderzoeksprojecten	44
Narrative Sources	44
Project Historisch Woordenboek der Nederlandse Rechtstaal	46
Oproep van het Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond	47
IJzerbedevaart 1997: "MEER VLAANDEREN, BETER VLAANDEREN"	48

Tot uw dienst: de leden van het hoofdbestuur.

Algemeen Voorzitter:

Prof. Matthias Storme, Zuidbroek 49, 9030 Mariakerke

Algemene Ondervoorzitters:

Lic. Gwij Steel, Fort Lapin 41, 8000 Brugge

Lic. Milka Grela, Carnegielaan 47, 3500 Hasselt

Algemeen Secretaris:

Lic. Machteld Lenoir, Vlamingdam 2, 8000 Brugge

Algemeen Penningmeester:

Lic. Fernand Smets, Oostvaardijk 17, 2830 Willebroek

Bestuursleden:

Prof. Robert Vandenberghe, Kortrijksesteenweg 801, 9000 Gent

Ir. Marc Van Dongen, Bredabaan 764, 2170 Merksem

Apr. Elisabeth Verbruggen, Constant Van Goestraat 71, 2070 Zwijndrecht

Ph. D. Rita Wardenier, Weststraat 14, 8340 Damme

Woord van de algemeen voorzitter.

Waarde vrienden,

In dit nummer van VIVAT staat Brussel centraal. U vindt meer bepaald een nota van het Overlegcentrum van Vlaamse verenigingen, die is opgesteld net voor het Beleidsplan Brussel van de Vlaamse regering is verschenen (en voor een behoorlijk deel parallel loopt - wij dienen het Beleidsplan toe te juichen en aan te dringen op daadwerkelijke uitvoering ervan) en een toespraak van dr. Paul de Ridder over Brussel en de Nederlandse Gemeenschap.

Deze laatste brengt mij bij een Nederlandse beschouwing. Het is bekend dat Dr. de Ridder, als historicus, eraan houdt om de benaming "Vlaams" voor te behouden voor het oude graafschap Vlaanderen en dus benamingen zoals Vlaams-Brabant historische onzin vindt. Ook al willen we niet allemaal zo ver gaan in ons woordgebruik, het is inderdaad tijd om ons terug eens te gaan bezinnen over de plaats van Vlaanderen - in de ruimere, hedendaagse betekenis - in de Nederlanden. Voor het eerst in vele decennia groeit het aantal ernstige stemmen voor een verregaande samenwerking met Nederland. CDA-senator Postma heeft daarvoor in duidelijke bewoordingen gepleit. Tobback heeft geen woord ingeslikt van zijn orangistische verklaringen. Naarmate België uiteenvalt, kan en zal deze samenwerking ook verdere konfederale vormen aannemen. Een konfederatie tussen Vlaanderen en Noord-Nederland bestaat trouwens al (namelijk de Taalunie), zij het met zeer beperkte bevoegdheden. Het wordt nu aftasten welke andere bevoegdheden eventueel aan deze konfederatie kunnen worden toevertrouwd. Wat de verhouding met Wallonië in het kader van die Nederlanden is, is op de eerste plaats een zaak van de Walen zelf : het is aan Vlaanderen, Noord-Nederland en Wallonië om dat op voet van gelijkheid te bespreken. Doch zolang Wallonië de konfederale idee, waarbij "federale" bevoegdheden en instellingen dienen te rusten op een vrijwillig akkoord tussen de leden over wat zij samen willen doen en onder welke voorwaarden, niet aanvaardt, lijkt het daar geen plaats te hebben.

Wij zien elkaar terug na een hopelijk weldoende vakantie in eigen of buitenland, die ik U allen toewens. Moge zij de nodige bezinning en daadkracht geven, die ons allen, elk op het gebied waarop wij werkzaam zijn, tot een behoorlijke vervulling van onze taak als academici kan brengen.

Vivat crescat floreat VVA

Matthias E. STORME

BRUSSEL EN DE NEDERLANDSE GEMEENSCHAP

Dit artikel is de - lichtjes aangepaste - tekst van de toespraak die Dr. Paul de Ridder op 28 april II. hield in het Rood Klooster te Oudergem nadat hem de ANV-Visser-Neerlandiaprijs voor "Persoonlijke Verdiensten" werd uitgereikt door Minister Anne van Asbroeck.

Net als zoveel andere steden kampt ook Brussel vandaag met een ernstige sociaal-economische crisis, met stadsvlucht, met verkrotting, leegstand en verloedering. De stad Brussel kan die crisis slechts te boven komen in overleg en samenwerking met haar hinterland: Brabant.

Het is niet zo zeker of Brussel veel te verwachten heeft van Wallonië. De Walen lijken immers steeds sterker afstand te nemen van "*l'etat belgo-flamand*", waarin de Nederlandstaligen de meerderheid vormen én van Brussel.

In die omstandigheden moet de verhouding tussen Brussel en het Nederlandse Gewest opnieuw geëvalueerd worden. Daarbij moet worden uitgegaan van de concrete en hedendaagse realiteit.

Brussel is vandaag niet meer de Nederlandse stad die zij eeuwenlang is geweest. Meer dan anderhalve eeuw verfransing door het Belgische regime hebben hun tol geëist. Bovendien heeft de toenemende internationalisering Brussel tijdens de laatste decennia doen uitgroeien tot een pluriculturele grootstad.

Die grootstad ligt echter niet in Wallonië. Zij vormt integendeel een enclave in het Nederlandse Gewest. Bovendien stellen de nieuwe structuren de Nederlandse Gemeenschap in staat om hier in Brussel haar verantwoordelijkheid op te nemen en dit niet alleen inzake onderwijs en cultuur maar ook inzake welzijn. Daardoor wordt het steeds moeilijker tekorten op dit vlak toe te schrijven aan de Franstaligen.

De Nederlandse gemeenschap moet dan ook ten aanzien van Brussel een doordachte en positieve politiek voeren.

In dit verband lijken volgende zeven punten mij essentieel te zijn:

1) Eerst en vooral moet de Nederlandse gemeenschap zich verantwoordelijk voelen voor deze stad. Dit vereist uiteraard dat zij Brussel kent, dat zij vertrouwd is zowel met de actuele situatie als met de geschiedenis van deze stad. Brussel is voor de Nederlandse cultuur wat Jeruzalem is voor het Jodendom. Deze stad is niet alleen het historische hart maar ook het hoofd

van de Nederlanden. Wee het lichaam dat geen hoofd en geen hart meer heeft ! Het is slechts een klomp zielloos vlees. Mensen die denken dat zij Brussel moeten opgeven om zo des te beter Vlaanderen te kunnen verdedigen, graven hun eigen graf.

2) Onze Nederlandse gemeenschap heeft alle belang bij een leefbaar en welvarend Brussel, dat mede bestuurd wordt door Nederlandstaligen. Of geloven de protagonisten van "Los van Brussel" echt dat - wanneer Brussel zowel letterlijk als figuurlijk een "blinde vlek" zal geworden zijn op de kaart van hun "Vlaamse Vlaanderen" - het probleem daarmee opgelost is ? Wel integendeel ! Wanneer in Brussel de kloof tussen rijk en arm steeds dieper wordt dan stevenen wij regelrecht af op een explosie. En wie zal zo naïef zijn te geloven dat men op dat moment in Brabant en zelfs daarbuiten niet mee in de brokken zal delen.

3) Onze Nederlandse gemeenschap moet dringend de Frans- en anderstaligen informeren over onze houding ten aanzien van deze stad. Wij willen - samen met de andere hier levende gemeenschappen - bouwen aan een beter en menswaardiger stad. Niemand onder ons is er op uit om Brussel te vervlaamsen, laat staan te "annexeren". Wel staan wij er op dat het Nederlands te Brussel naast het Frans de officiële taal blijft die er probleemloos gehanteerd moet kunnen worden.

4) Brussel moet een centrumfunctie blijven vervullen voor Brabant. Tussen beide mogen geen muren worden opgetrokken. Jammer genoeg lijken sommigen - zowel in Brussel als in Brabant - er meer en meer toe geneigd zich op zichzelf terug te plooiën.

Het was een wijze beslissing een splitsing door te voeren tussen het Nederlandse en het Waalse deel van Brabant. Het valt echter te betreuren dat niet van die gelegenheid gebruik werd gemaakt om de arrondissementen Halle-Vilvoorde en Leuven samen te voegen met die andere Brabantse provincie, "Antwerpen". Op die manier zou een nieuwe, krachtige en ééntalig Nederlandse provincie Brabant ontstaan. Die zou uiteraard veel sterker staan om haar Nederlands karakter te vrijwaren dan de huidige twee disparate arrondissementen "Halle-Vilvoorde" en "Leuven".

Al kan een beperkte decentralisering soms nuttig zijn toch vormt het een zware vergissing om - vanuit een verkrampte anti-Brussel reflex - ééntalig Nederlandse instellingen uit de hoofdstad weg te halen en op die manier de

band tussen Nederlandstalig Brussel en het Brabantse ommeland te verzwakken.

De band tussen Brussel en Brabant moet integendeel versterkt worden. Dergelijke samenwerking is niet alleen levensnoodzakelijk voor Brussel maar ook voor Brabant zelf. Bovendien is die samengang een essentiële voorwaarde voor een zuinig en efficiënt beheer.

Meer dan ooit is er een behoefte aan een geïntegreerd beleid waarbij Brussel op het vlak van administratie, gerecht, cultuur (theater- en concertleven, tentoonstellingen), secundair en hoger onderwijs een centrumfunctie vervult voor het Brabantse ommeland.

Overigens gaat het hier allerminst om eenrichtingsverkeer. Nederlandstalig Brussel zelf moet voortdurend kunnen terugvallen op wat Brabant te bieden heeft.

5) Het is van het allergrootste belang dat ook in Brussel zelf een voldoende aantal Nederlandstaligen blijft wonen. Dit heeft niets te maken met een "reconquista" maar des te meer met het welbegrepen belang van Brussel zelf. Die stad kan immers niet zonder onze Nederlandse werkkraft, onze nuchterheid en onze zin voor initiatief en creativiteit. Jammer genoeg blijkt dat - uitgerekend op het moment dat de Nederlandstaligen effectief betrokken worden bij het bestuur van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en dat zij er heel wat beter aan toe zijn dan in de jaren zestig - velen uit Brussel wegtrekken omdat zij die stad als onleefbaar ervaren.

6) De Nederlandse gemeenschap moet daarom - veel meer dan vroeger - te Brussel een sociaal beleid voeren, ook naar anderstaligen en migranten toe. Onze gemeenschap moet vooraan staan wanneer het er op aan komt Brussel leefbaarder (groener, autovrijer en rustiger) kortom mensvriendelijker te maken.

7) Het handhaven en het versterken van de band tussen Brussel en de rest van de Nederlandse gemeenschap levert overigens nog een bijkomend voordeel op. Het contact met de plurinationale grootstad belet immers dat sommigen zich zouden nestelen in de zelfgenoegzaamheid van het (o zo knusse !) "Vlaamse Vlaanderen".

De vreedzame confrontatie met anderstaligen vormt inderdaad de beste stimulans om onze eigen Nederlandse identiteit te verdedigen en te cultiveren.

Wij hebben dan ook grote behoefte aan een bezielend onderwijs dat verantwoordelijke, tolerante en tevens zelfbewuste mensen vormt. Mensen die niet een zoveelste taalwet nodig hebben om hun Nederlandse identiteit te vrijwaren in een wereld die steeds internationaler wordt.

Ik wil besluiten met een paar passages uit een toespraak die de socialistische voorman August Vermeylen hield in 1914 :

"O ik zou U met heel mijn ziel willen inprenten hoe vreselijk ernstig dat vraagstuk Brussel wel is."

"Ik spreek niet onder invloed van de hartstocht, wat ik zeg is de vrucht van kalme beredenering: bedenk het wel we staan hier voor geen vraagstuk van ondergeschikt belang, maar voor het nationale vraagstuk zelf."

"Brussel mogen we in geen geval loslaten en opofferen."

"Want wat wij verdedigen is ons bestaan zelf. Wij willen ons niet laten kapot maken."

Tot zover August Vermeylen in 1914.

Die woorden klinken verrassend actueel.

Het is een nuchter historisch feit dat onze Nederlandse gemeenschap en vooral ons dierbaar Brabant een wezenlijke bijdrage geleverd hebben tot hetgeen Brussel cultuurhistorisch te betekenen heeft. Zelfs wanneer - na 1830- de verfransing steeds sterker om zich heen greep, dan nog bleef de inbreng van onze Nederlandse gemeenschap aanzienlijk.

Nu wij effectief bij het beheer van dit Hoofdstedelijk Gewest betrokken zijn, moeten wij de andere gemeenschappen die hier leven - niet alleen de Franstalige maar ook de andere - duidelijk maken dat ook nu onze inzet onmisbaar is om deze stad opnieuw de luister te schenken die zij eenmaal had.

Enkel met de steun van de Nederlandse gemeenschap in haar geheel zullen wij die taak aankunnen.

Pas dan kan - wat Vermeylen het "Brusselse vraagstuk" noemde - ten gronde opgelost worden.

Pas dan zullen de meest uiteenlopende culturen hier bijdragen tot algemeen menselijke verrijking.

Pas dan zal onze Nederlandse cultuur vanuit dit internationaal forum uitstralen over heel de wereld.

Pas dan zal wat nu een stad der vervreemding is, uitgroeien tot een stad naar de maat van de mens, tot een stad waar het goed is te leven, tot een stad waar ook wij ons opnieuw ten volle thuis voelen.

Kortom tot ons door de geschiedenis geschonden, maar hernieuwd herboren en ondanks alles geliefd en bemind Brussel.

BELANGRIJK BERICHT

Door het ontslag van de administratieve secretaris van het V.V.A. de heer Koen MICHIELS heeft het hoofdbestuur beslist tot nader bericht het administratief secretariaat onder de brengen bij de algemene secretaris van het V.V.A. mevrouw Machteld LENOIR.

De maatschappelijke zetel van het V.V.A. blijft gehuisvest op het vroeger adres: Emiel Jacquainlaan 126 te 1000 Brussel. Telefoon- en faxberichten op het nummer **02/218 68 20** worden omgeleid naar het nummer **050/34 57 25 (steeds rechtstreeks bereikbaar)**.

Machteld Lenoir is bereikbaar, elke avond na 19 uur. Tijdens de kantooruren kunt u uw boodschappen inspreken op de telefoonbeantwoorder. Voor boodschappen via de post is het efficiënter de stukken rechtstreeks op te sturen naar volgend adres:

V.V.A.-secretariaat, Mevrouw M. Lenoir, Vlamingdam 2 te 8000 BRUGGE

OVERLEGCENTRUM VAN VLAAMSE VERENIGINGEN

U vindt deze OVV-tekst, waaronder ook de motie over het gemeentekiesrecht voor EU-burgers, eveneens op <http://www.ufsia.ac.be/~estorme/ovv.html>

BELEIDSNOTA BRUSSEL

(Deze tekst werd formeel goedgekeurd als een tekst van het OVV)

Werkwijze :

De werkgroep is uitgegaan van de studie van het Vlaams Komitee voor Brussel die gepubliceerd werd in De Brusselse Post van september 1995 onder de titel "Memorandum voor de Vlaamse Regering - Proeve van een reddingsplan voor de Vlaamse Gemeenschap van Brussel" (zie bijlage 1), en van een informele Brusselnota van 10 juni 1996.

Een belangrijk uitgangspunt is dat we voorstellen wilden formuleren binnen het kader van de huidige instellingen en bevoegdheden. Waar maatregelen nuttig kunnen genomen worden, doch enkel na institutionele hervormingen worden deze aangestipt. De huidige nota bedoelt maatregelen voor te stellen die de Vlaamse Regering als dusdanig meteen kan nemen.

Verder is het niet aan het OVV de kost van de voorgestelde initiatieven te ramen of in de begroting in te passen : essentieel is het aanbrengen van ideeën.

In deze nota worden de Nederlandstalige Brusselaars Vlamingen genoemd. We willen door het gebruik van de juiste term "Vlaming" aangeven dat een Nederlandstalige Brusselaar een volwaardige Vlaming is, net zoals inwoners uit Antwerpen, Gent of elders in Vlaanderen. Er leven in Brussel echter ook onder de niet-Nederlandstaligen Vlamingen. Om een nodeloos ingewikkeld woordgebruik te vermijden maken we daarvan geen afzonderlijke categorie.

We rangschikken ze in deze tekst bij de Franstalige Brusselaars, een term die vanzelfsprekend ook andere groepen omvat. Onze indeling steunt dus op het taalgebruik en is evenmin perfect als andere, maar werd omwille van de gemakkelijke hanteerbaarheid gekozen.

Inhoudstafel :

A. Analyse van de huidige toestand

1. Wetten en maatregelen
2. Oorzaak van de verminderde Vlaamse aanwezigheid in Brussel
3. Waarom verlaten Vlamingen Brussel ?
4. Waarom blijven sommige Vlamingen in Brussel ?
5. Vlaamse pendelaars in Brussel
6. Verfransing van Vlaamse inwijkelingen

B. Motivering van een Brussel-politiek voor de Vlaamse Gemeenschap

1. Het economisch belang van Brussel voor Vlaanderen
2. Het stoppen van de verfransing rondom Brussel
3. Brussel als hoofdstad van Vlaanderen
4. Vlaanderen heeft een grondwettelijke bevoegdheid in Brussel
5. Een belangrijke Vlaamse bevolking in Brussel is noodzakelijk, in het vooruitzicht van verdere institutionele hervormingen.

C. Doelstelling van een Brussel-politiek van Vlaanderen

1. Een voldoende Vlaamse aanwezigheid in Brussel
2. Vrijwaren van het Vlaams karakter van de streek rond Brussel
3. Het uitbouwen van een Vlaams cultureel leven in en rond Brussel.

D. Concrete maatregelen

- a) Meteen te verwezenlijken :
 1. Commissariaat voor Vlaamse Aanwezigheid in Brussel.
 2. Vlaamse ombudsdienst voor taalwetnaleving
 3. Uitbouwen van Vlaamse dienstverlening te Brussel inzake persoonsgebonden materies
 4. Actieve migrantenpolitiek
 5. Vlaamse scholen in Brussel
 6. Aantrekken en begeleiden van Vlaamse inwijkelingen in Brussel
 7. Campagne ter bevordering van het gebruik van het Nederlands in Brussel
 8. Campagne ter bevordering van het Nederlands

- in het Brusselse straatbeeld
9. Efficiënter gebruik van TV-Brussel ter bevordering van het Nederlands in Brussel
10. Uitbouwen van verkeersinfrastructuur in functie van de Vlaamse belangen
11. Een betere ontvangst van de Nederlandstalige radiozenders
12. Uitbouwen van Telenet-Vlaanderen in Brussel
13. Een begin van eigen fiscaliteit
14. Een betere financiering van de Vlaamse Gemeenschapscommissie

b) Na institutionele hervorming :

- * Sociale zekerheid
- * Aanpassing van de gemeentelijke instellingen, en eventueel overheveling van sommige instellingen -ondermeer de O.C.M.W.'s- en bevoegdheden naar de respectieve gemeenschapscommissies
- * Overheveling van de bevoegdheid voor huisvesting naar de gemeenschappen
- * Splitsing van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde
- * Afschaffen van de taalfaciliteiten rond Brussel

A. Analyse van de huidige toestand.

In de laatste 20 jaar is de Vlaamse bevolking in Brussel in belangrijke mate verminderd. Indien we deze ongunstige trend willen ombuigen moeten we eerst een antwoord zoeken op de volgende vragen :

WAAROM VERTREKKEN VLAMINGEN UIT BRUSSEL ?

HOE KRIJGT MEN NIEUWE VLAMINGEN IN BRUSSEL ?

A.1. Wetten en maatregelen.

Om de Vlaamse aanwezigheid in Brussel te vrijwaren heeft men in het verleden zijn toevlucht gezocht in wetgevende maatregelen, o.a. de taalwetten inzake bestuurszaken, gerecht en leger.

Deze wetten hebben de discriminaties tegen de Vlamingen grotendeels weg-gewerkt en hebben de verfransing in belangrijke mate vertraagd. Dankzij deze wetten is er aanvankelijk een verbetering geweest van de toestand van

de Vlamingen in Brussel. Niettegenstaande deze wetten is er in de laatste jaren een achteruitgang van de Vlaamse aanwezigheid in Brussel. Om de Vlaamse aanwezigheid in Brussel opnieuw te verbeteren zullen naast een correcte toepassing van deze wetten ook andere maatregelen noodzakelijk zijn. We moeten ervan uitgaan dat de Vlamingen in Brussel over dezelfde rechten moeten beschikken als de Franstalige Brusselaars.

Gunstmaatregelen binnen de Vlaamse Gemeenschap zijn evenwel noodzakelijk en verantwoord om een volledig net van Nederlandstalig onderwijs in stand te houden, alsook voor het Vlaams cultureel leven in Brussel en voor de uitbouw van gewaarborgde dienstverlening.

Zowel voor het Brussels gewest als voor de rest van Vlaanderen is een politiek die Vlamingen ertoe zou brengen terug in Brussel te gaan wonen wenselijk. Het Brussels gewest heeft plannen om binnen de 10 jaar 40.000 nieuwe inwoners te verwerven. Een positieve discriminatie uitgaande van de federale of de Brusselse gewestelijke overheid om bij voorkeur Vlamingen aan te trekken is moeilijk haalbaar. We moeten dus vrezen dat alle algemene maatregelen om het wonen in de stad aantrekkelijker te maken niet op dezelfde manier Vlamingen als Franstaligen en anderstaligen zullen aantrekken. Enkel door het eigen beleid van de Vlaamse Gemeenschap kunnen op een specifieke manier personen aangetrokken worden voor deze gemeenschap te Brussel.

A.2. Oorzaak van de verminderde Vlaamse aanwezigheid in Brussel.

De vermindering van het aantal Vlamingen in Brussel is het saldo van de Vlamingen die geboren worden, overlijden, inwijken, uitwijken of overstappen naar de Franstalige gemeenschap en van de Franstaligen en vreemdelingen die zich aansluiten bij de Vlaamse gemeenschap. Zeer vereenvoudigend kunnen we stellen dat de belangrijkste oorzaak op korte termijn ligt in het stilvallen van de Vlaamse inwijking in Brussel en in het uitwijken van vooral jonge gezinnen. De verhouding tussen geboorten en overlijdens is ook belangrijk, maar oefent zijn invloed uit op langere termijn.

A.3. Waarom verlaten sommige Vlamingen Brussel ?

De migratie uit de stad naar de voorsteden is een algemeen verschijnsel, waarin veel factoren meespelen : de duurte van de stad, de luchtvervuiling,

de onveiligheid, enz. Voor Vlamingen is er een bijkomende reden om Brussel te verlaten, namelijk de vreemde en soms zelfs vijandige omgeving. Bovendien hebben de Vlamingen het voordeel dat ze, mits een zeer korte verplaatsing, in een homogeen Vlaamse omgeving kunnen wonen en voor hun professionele noden kunnen genieten van de voordelen van de grootstad. Vermits het voor de Vlamingen meestal aantrekkelijker is om in het Vlaamse gebied rond Brussel te wonen dan in de verfranste omgeving van de stad, moeten we verwachten dat algemene maatregelen om inwoners naar Brussel te lokken meer Franstaligen dan Vlamingen zullen aantrekken en dus geen oplossing kunnen brengen voor het probleem van de Vlaamse aanwezigheid in Brussel.

A.4. Waarom blijven sommige Vlamingen in Brussel of komen Vlamingen in Brussel wonen ?

Een aantal Vlamingen blijven in Brussel wonen, en voelen zich daar thuis. Er is ook nog een beperkte inwijking van Vlamingen.¹ Indien we Vlamingen willen aantrekken in Brussel moeten we ons richten tot personen die reeds enige belangstelling hebben voor het wonen in Brussel en die we bijgevolg kunnen stimuleren mits bijkomende voordelen aan te bieden. We moeten er op toezien dat deze Vlaamse inwijkelingen niet zouden verfransen. Onze doelgroep mag dus niet bestaan uit Franstalige Vlamingen die in feite het Vlaamse milieu in Vlaanderen willen ontvluchten. Jonge Vlamingen die in Brussel werk vinden of studeren lijken echter een evidente doelgroep.

Vermits 300.000 Vlamingen in Brussel werken, mag aangenomen worden dat er jaarlijks zo'n 10.000 nieuw aangeworven worden. Deze mensen begeleiden om in de buurt van hun werk te gaan wonen ware zeker lonend.

A.5. Vlaamse pendelaars in Brussel.

Honderdduizenden Vlamingen, waaronder veel Vlaamse ambtenaren, komen dagelijks in Brussel werken, maar blijven in Vlaanderen wonen. Dit schijnt op het eerste gezicht een geschikte doelgroep te zijn om voor Brussel te winnen. Aangezien die Vlamingen Brussel in zekere mate kennen en menen dat ze redenen hebben om niet in Brussel te gaan wonen, moeten we de beweegredenen hiervoor verder bestuderen met het oog op een strategie om Vlamingen naar Brussel te brengen.

A.6. Verfransing van Vlaamse inwijkelingen.

In het verleden is een meerderheid van de Vlaamse inwijkelingen in Brussel uiteindelijk verfranst. Indien dit in de toekomst ook zou gebeuren, ware het zinloos en zelfs schadelijk voor Vlaanderen om de inwijking naar Brussel te bevorderen. Het is daarom van groot belang de Vlaamse inwijkelingen in Brussel te begeleiden en te ondersteunen als Vlaamse gemeenschap. Hiervoor moet Vlaanderen de nodige structuren in Brussel oprichten en instandhouden.

B. Motivering van een Brussel-politiek voor Vlaanderen.

B.1. Het economisch belang van Brussel voor Vlaanderen.

De Brusselse regio is niet alleen een schatkamer van materiële en immateriële goederen, maar is ook een belangrijke economische groeipool. Het Brussels regionaal vermogen (openbaar en particulier vastgoed, produktiemiddelen, rollend materiaal, infrastructuur, enz. alsmede inkomensgeneratie) vertegenwoordigt een enorm kapitaal. Naast deze materiële rijkdom, is er ook het immaterieel patrimonium van Brussel: door zijn positie als hoofdstad van België en als hoofdplaats van allerlei internationale instellingen is Brussel uitgegroeid tot het wellicht belangrijkste ontmoetingscentrum van Europa. De aanwezigheid van dit dichte knooppunt van lobbies, diplomatieke en andere zendingen, zetels van multinationale en officiële of semi-officiële diensten, enz. geeft een enorme aantrekkingskracht aan het land waar dat ontmoetingscentrum zich bevindt.

Een groot aantal Vlamingen van buiten Brussel (ca. 300.000) werkt dagelijks in Brussel en verdient er geld waarop belasting wordt geheven.

Een verbreking van de economische banden tussen Brussel en de rest van Vlaanderen zou grote economische nadelen hebben voor beide. Het behoud van de economische wisselwerking tussen Brussel en de rest van Vlaanderen moet een van de pijlers zijn van de Brussel-politiek van Vlaanderen. Om deze economische eenheid te behouden is een belangrijke Vlaamse aanwezigheid in Brussel noodzakelijk.

B.2. Het stoppen van de verfransing rondom Brussel.

In de laatste decennia is er een geleidelijke toename van de Franstalige bevolking in alle gemeenten rond Brussel. Deze verfransing was het belangrijkste in de zes gemeenten met faciliteiten voor Franstaligen, maar is ook belangrijk in een aantal andere gemeenten. Het is duidelijk dat Brussel de oorzaak is van deze verfransing: er is een inwijking van Franstalige inwoners uit Brussel en een inwijking van Nederlandsonkundige vreemdelingen die aangetrokken worden door de Europese functie van Brussel. De verfransing is ook in zekere mate te wijten aan een uitwijking van Vlamingen uit de meest verfranste gemeenten rond Brussel. Om verfransing te voorkomen en om de uitstraling van Brussel voor ons ten goede te keren is een actieve Vlaamse politiek ten gunste van het Vlaamse gebied rond Brussel noodzakelijk.

B.3. Brussel als hoofdstad van Vlaanderen.

Vlaanderen heeft terecht geopteerd voor Brussel als hoofdstad. Het politiek belang van Brussel als beslissingscentrum, ook voor Vlaanderen, is evident. Dit brengt voor Vlaanderen de plicht mee om een actieve Brussel-politiek te voeren die ervoor moet zorgen dat er een voldoende Vlaamse aanwezigheid is in Brussel en dat de Vlamingen die in Brussel wonen of werken of het bezoeken zich daar thuis voelen.

Brussel als herkenbare en dagelijks beleefde hoofdstad van Vlaanderen zou een steun betekenen voor de positie van het Nederlands in Europa en in de Wereld.

B.4. Vlaanderen heeft een grondwettelijke bevoegdheid in Brussel.

Vlaanderen is bevoegd voor persoonsgebonden materies in Brussel. Vlaanderen heeft bijgevolg de plicht een actieve politiek te voeren ten gunste van de Vlaamse inwoners van Brussel. Opdat die politiek zinvol zou zijn moet ze rekening houden met de speciale situatie van die Vlamingen in een grotendeels verfranste omgeving. De situatie van deze Vlamingen zomaar gelijkstellen met deze elders in Vlaanderen, zoals tot nu toe te veel gedaan werd, is niet zinvol en zal leiden tot het verder teruglopen van de Vlaamse aanwezigheid in Brussel. Er is integendeel een positieve discriminatie nodig van de Nederlandstaligen in Brussel, en deze kan alleen komen van de eigen Vlaamse gemeenschap.

B.5. Een belangrijke Vlaamse bevolking in Brussel is noodzakelijk, in het vooruitzicht van verdere institutionele hervormingen.

Bij vroegere institutionele hervormingen kregen de Brusselse Vlamingen een kwasipariteit in de Brusselse instellingen in ruil voor pariteit op federaal niveau.

De Vlamingen - niet de Franstaligen - stellen dat verdere institutionele hervormingen noodzakelijk zijn. De positie van de Vlaamse bewoners, maar ook van de Vlaamse instellingen in Brussel dreigt in het gedrang te komen indien er niet voldoende Vlaamse inwoners zijn te Brussel - en in feite ondervinden de Vlaams-Brusselse politici op dit ogenblik reeds sterke druk om steeds maar toe te geven aan de Franstaligen, en hun theoretisch gelijkwaardige bevoegdheden enkel uit te oefenen in het kader van een rampzalig pacificatiemodel.

Een belangrijk aantal Vlaamse inwoners is vereist om de Vlaamse gemeenschap in Brussel gestalte te geven. Op dit ogenblik is het aantal Vlaamse inwoners te klein om een blijvende en bloeiende Vlaamse gemeenschap in Brussel te garanderen. Er is een actieve politiek nodig om het aantal Vlaamse inwoners in Brussel te vermeerderen. Deze politiek mag in geen geval ten koste gaan van de Vlaamse aanwezigheid in de rand rond Brussel, want dit zou de verfransing rond Brussel nog verergeren.

C. Doelstelling van een Brussel-politiek voor Vlaanderen.

C.1. Een voldoende Vlaamse aanwezigheid in Brussel.

Ons uitgangspunt is dat wij een welvarend Brussel wensen, doch een Brussel dat wij ook herkenbaar als een Nederlandse stad kunnen ervaren.

Om vanuit een dergelijke stad de Nederlandse cultuur uit te stralen - wat toch de rol van de Vlaamse hoofdstad moet zijn - moet Brussel op een voldoende sterke en voldoende talrijke Vlaamse bevolking kunnen steunen.

C.2. Vrijwaren van het Vlaams karakter van de streek rond Brussel.

De gemeenten rond Brussel behoren tot Vlaanderen. Vlaanderen moet ervoor zorgen dat die gemeenten Vlaams blijven en voldoende levenskrachtig zijn om te weerstaan aan de druk van Brussel. Vlaanderen moet een standvastige

politiek voeren om alle gemeenten rond Brussel, ook de gemeenten met faciliteiten, hun Vlaams karakter te doen behouden. Er mag voor niemand twijfel over bestaan dat het Nederlands daar de belangrijkste taal is, ja de enige officiële taal, en dat wie daar wil wonen zich moet integreren in de Vlaamse gemeenschap. Daartoe moeten die gemeenten op zichzelf belangrijk en leefbaar zijn en niet zo maar een aanhangsel of een slaapstede van Brussel. Het Vlaamse gebied rond Brussel is een belangrijke economische en culturele groeipool en de Vlaamse politiek moet erop gericht zijn het Vlaamse karakter van deze streek te vrijwaren. Dat vereist de aanwezigheid van een voldoende talrijke Vlaamse bevolking, goede verbindingen met Vlaanderen en een actieve Vlaamse politiek ten gunste van het Vlaamse culturele leven. Het op peil houden van de Vlaamse bevolking rond Brussel mag niet gebeuren door immigratie uit Brussel, want dit zou de toestand van de Vlamingen in Brussel verder verzwakken.

C.3. Het uitbouwen van een Vlaams cultureel leven in en rond Brussel.

Vlaanderen moet investeren in een culturele politiek voor Brussel en Vlaams-Brabant. Zonder de rest van Vlaanderen te verwaarlozen moet er toch een extra inspanning worden gedaan voor Brussel. Dat is noodzakelijk om de Vlaamse aanwezigheid in Brussel te vrijwaren. Door een prominente aanwezigheid in Brussel krijgt de Nederlandse cultuur een kans op uitstraling in de wereld.

Niet alleen prestigeprojecten, maar ook het Vlaams verenigingsleven moeten voldoende steun krijgen van de Vlaamse Gemeenschap.

Een geschikt instrument hiertoe is TV-Brussel, dat sterker moet worden uitgebouwd tot een instrument van vernederlandsing van Brussel.

D. Concrete maatregelen.

D.a. Meteen te verwezenlijken :

D.a.1. Commissariaat voor Vlaamse Aanwezigheid in Brussel.

We vragen de oprichting van dit commissariaat dat als doel zou hebben het nodige studiewerk te verrichten, beleidsvoorstellen te formuleren en de pu-

blieke opinie te sensibiliseren. De Commissaris voor de Vlaamse aanwezigheid in Brussel moet een gezaghebbend persoon zijn die voldoende onafhankelijk staat ten overstaan van politieke partijen en drukkingsgroepen. Zijn opdracht moet van voldoende lange duur zijn om zijn taak te kunnen afwerken onafhankelijk van eventuele wijzigingen van de politieke macht. Hij moet beschikken over voldoende geld om zijn taak ten gronde te kunnen vervullen.

Hier kunnen maatregelen gestalte krijgen :

- om financiering van het Brussels gewest af te remmen, minstens zolang de taalwet niet wordt nageleefd.
- om gemeenschapsbevoegdheden te versterken. In geen geval mag bevoegdheidsoverdracht gebeuren volgens artikel 65 en 66 van de Brusselwet (d.i. overdracht aan de VGC). Omgekeerd kan overdracht van bevoegdheden aan de COCOF wel worden aangemoedigd om de samenhang tussen Brussel en de rest van Vlaanderen te bevorderen : de Brusselse Vlamingen hebben lak aan een "zelfstandigheid", nu hun politieke vertegenwoordigers steeds de gevangenen van de Franstaligen blijken. Bevoegdheden moeten dus zoveel mogelijk door de hele Vlaamse Gemeenschap worden uitgeoefend, wat de Brusselse politici zelf ook mogen verkondigen.

D.a.2. Vlaamse ombudsdienst voor taalwetnaleving.

We vragen de oprichting door de Vlaamse overheid van een ombudsdienst voor taalwetnaleving. Deze dienst moet het recht hebben overtredingen van de taalwetten op te sporen en waar nodig zelf op te treden, ook in rechte. Bij deze dienst moet iedereen terecht kunnen met klachten. Deze dienst moet de Vlaamse burgers die erom verzoeken juridische bijstand verlenen om hun rechten op taalgebied te kennen en af te dwingen. Deze dienst kan geïntegreerd worden in het Commissariaat voor de Vlaamse aanwezigheid in Brussel.

D.a.3. Uitbouwen van Vlaamse dienstverlening te Brussel inzake persoonsgebonden materies.

We vragen het uitbouwen van deze eigen Vlaamse dienstverlening, ook op het gebied van gezondheid en welzijn.

De bicommunautaire instellingen in deze sector werken niet correct en alle pogingen om hierin verandering te brengen zijn mislukt, zoals nu ook erkend wordt in de adviesorganen van de eigen Brusselse ministeries. Het is evenwel essentieel - en onmiskenbaar - dat de Vlamingen in Brussel recht hebben op een volwaardige dienstverlening op alle terreinen.

Nu blijkt dat de bicommunautaire instellingen in deze sector dit niet kunnen verzekeren, menen wij dat Vlaanderen voor de uitbouw van meer unicommunautaire instellingen moet durven opteren.

Beslissingen, zoals deze een paar jaar geleden, om nieuwe miljarden in bicommunautaire instellingen te pompen, zijn in de gegeven omstandigheden een vergissing en mogen niet worden herhaald. De Vlaamse regering moet voldoende druk uitoefenen op de Vlaamse gemeenschapscommissie om de financiering van de bicommunautaire instellingen te blokkeren waar de taalwet niet wordt nageleefd.

Zonder te wachten op de institutionele ontmanteling van de bicommunautaire sector moet de Vlaamse Gemeenschap een studie aanvatten van de kosten voor het uitbouwen van een volledig net van Vlaamse instellingen en van de leefbaarheid van dergelijke instellingen.

We moeten zorgen voor een Vlaams verzorgingsmodel, waarbij wildgroei van intramurale en al te louter technische zorg vermeden wordt. Precies op de eerste lijn is er te Brussel reeds een behoorlijke uitbouw van voorzieningen waarmee kan worden samengewerkt om de verdere uitbouw efficiënt te plannen.

Deze eigen Vlaamse dienstverlening moet hoofdzakelijk, maar niet uitsluitend gericht zijn op de Vlaamse bevolking. Vlaanderen moet openbare diensten van hoge kwaliteit durven aanbieden aan de hele Brusselse bevolking, waarvan een belangrijk segment zich naar de ene of andere gemeenschap kan keren.

Tenslotte kan gedacht worden aan terugvordering van de gemeenten en O.C.M.W.'s voor wettelijk verplichte maar niet gerealiseerde Vlaamse dienstverlening : kinderopvang, bibliotheken, culturele centra (die tenslotte werden opgericht door de V.G.C.), gezondheidszorg, e.d....

D.a.4. Een actieve migrantenpolitiek.

Ook in de toekomst zal een groot deel van de Brusselse bevolking bestaan uit migranten. De migranten zullen zich uiteindelijk moeten integreren in de

plaatselijke gemeenschap en ze zullen kiezen volgens hun voordeel. De meerderheid van de migranten zal zich integreren in de dominante gemeenschap en dat is in Brussel de Franstalige gemeenschap. Een deel van de migranten heeft echter eerst contact met de Vlaamse gemeenschap of met Nederland en kan door een aangepaste politiek geïntegreerd worden in de Vlaamse gemeenschap.

Een actieve Vlaamse migrantenpolitiek moet de nadruk leggen op een intensief gebruik van het Nederlands. Alle ambtenaren en leraren moeten de te gebruiken technieken (inzet van niet-verbale communicatie, rustig herhalen zonder irritatie of vlucht in het Frans, enz.) aanleren.

Een Vlaamse migrantenpolitiek moet als doel hebben migranten te integreren in de Vlaamse gemeenschap. Indien Vlaanderen zich defensief opstelt en zijn macht niet durft tonen is er weinig kans dat migranten belangstelling zullen hebben voor de Vlaamse gemeenschap. Vlaanderen heeft verder nog de mogelijkheid om een aantal migranten te integreren in de Vlaamse gemeenschap door middel van intense dienstverlening en van een efficiënte opvang op school. Ook het uitbouwen van een sterke Vlaamse rand rond Brussel is van groot belang om de verfransing van de migranten in en rond Brussel af te remmen.

Een grootschalig net voor kosteloze studie van het Nederlands dient te worden opgezet. Verder moeten alle buitenlanders, met name ook de E.E.G.-ambtenaren en al wie daaromheen wentelt, duidelijke informatie krijgen over Vlaanderen en zijn hoofdstad Brussel.

D.a.5. Vlaamse scholen in Brussel.

Zowel voor het behoud van de eigen Vlaamse bevolking in Brussel als voor de opvang van migranten is het behoud van een uitgebreid net van Vlaamse scholen in Brussel van essentieel belang. Het is van even groot belang dat die scholen werkelijk Vlaams zouden blijven en dat de Vlaamse kinderen er in hun studie niet zouden worden gehinderd door de aanwezigheid van een te groot aantal Nederlandsonkundige leerlingen.

De Vlaamse scholen moeten zorgen voor een efficiënte opvang van alle leerlingen en ouders, ook de anderstaligen, maar dit moet uitsluitend gebeuren in het Nederlands en moet leiden tot integratie in de Vlaamse gemeenschap.

De ervaring leert dat, opdat een school werkelijk Vlaams zou blijven en het onderwijs voor de Vlaamse leerlingen efficiënt zou blijven, een kwart anderstalige leerlingen het maximum is.

In scholen en wijken met een groot aantal anderstaligen moet het inrichten van een systeem van speciale overgangsklassen overwogen worden. Dergelijke overgangsklassen mogen enkel als doel hebben de leerlingen en hun ouders een voldoende kennis van het Nederlands bij te brengen zodat de leerlingen na hoogstens één jaar in staat zijn normaal Nederlandstalig onderwijs te volgen.

In geen geval mag, als gemakkelijksoplossing, het contact met leerlingen of met de ouders in Vlaamse scholen in het Frans of enige andere vreemde taal gebeuren.

Indien een Vlaamse school in Brussel er niet in slaagt Vlaams te blijven moet de gemeenschap rechtstreeks ingrijpen en bovenstaande regels doen toepassen. In elke Brusselse wijk moet Vlaams onderwijs aangeboden worden. Schoolbevolkingsnormen mogen hier niet blind worden toegepast.

Bij al deze maatregelen zal de inspectie een belangrijke rol moeten spelen.

Deze doelstellingen kunnen natuurlijk slechts gerealiseerd worden indien er voldoende Vlaamse kinderen in Brussel zijn. Het welslagen van een dergelijke schoolpolitiek hangt bijgevolg nauw samen met de maatregelen die moeten genomen worden om meer Vlamingen naar Brussel te brengen.

D.a.6. Het aantrekken en begeleiden van Vlaamse inwijkelingen in Brussel.

De Vlaamse bevolking van Brussel is niet talrijk genoeg om onze doelstellingen te kunnen realiseren. Bovendien heeft dit als gevolg dat veel Vlamingen in Brussel zich in een vreemde omgeving voelen en ofwel verfransen, ofwel Brussel verlaten. Om deze vicieuze cirkel te doorbreken moeten we het aantal Vlamingen in Brussel vermeerderen. Op korte of halflange termijn is het enige middel daartoe de immigratie uit Vlaanderen.

Om de immigratie van Vlamingen naar Brussel te bevorderen moet de Vlaamse gemeenschap extra voordelen aanbieden aan Vlamingen die effectief in hun hoofdstad gaan wonen. Deze extra voordelen moeten voldoende belangrijk zijn om op te wegen tegen de nadelen die Vlamingen in Brussel ondervinden. De Vlaamse overheid kan deze voordelen in de eerste plaats aanbieden aan haar eigen ambtenaren en leraren. Deze extra voordelen kunnen bestaan uit een verhuispremie, een huurtoelage of een subsidie bij aankoop van een woning in Brussel. Hierbij moet er strikte voorwaarden gesteld worden die ervoor moeten zorgen dat die personen ook effectief in Brussel gaan wonen, er blijven wonen en hun gezin niet laten verfransen.

Gelijkaardige voordelen kunnen ook aangeboden worden aan andere Vlamingen, maar dit is wel wat moeilijker omdat elk vermoeden van discriminatie ten nadele van andere bevolkingsgroepen moet vermeden worden.

Het stimuleren van de Vlaamse immigratie in Brussel mag in geen geval leiden tot een vermindering van de Vlaamse bevolking in de rand rond Brussel. Dit zou de verfransingsdruk rond Brussel doen toenemen en zou uiteindelijk voor Vlaanderen meer nadelen hebben dan de potentiële voordelen in Brussel.

Als meer Vlamingen naar Brussel komen moet de Vlaamse overheid erover waken dat ze hun band met de Vlaamse gemeenschap bewaren en dat ze niet verfransen. Om dit te bereiken is het uitbouwen van Vlaamse dienstverlening in Brussel en het behoud van een volledig net van Vlaamse scholen in Brussel van groot belang. Ook moet gedacht worden aan mogelijkheden om de Vlamingen in Brussel te concentreren in bepaalde wijken, waar ze voldoende talrijk zouden zijn en zich niet vreemd zouden voelen.

De maatregel om voor gezinnen vanaf twee kinderen leningen tegen lage intrestvoet aan te bieden voor de aankoop van onroerend goed in tien Vlaamse steden moet ook in Brussel worden doorgevoerd.

Ook kunnen andere maatregelen om het pendelen in te dijken overwogen worden.

Het uitbouwen van Vlaamse ambtenaren- en lerarenwijken.

Het is wenselijk de haalbaarheid en de kostprijs van dit project verder te onderzoeken.

Vroegere voorstellen voor een Vlaams huisvestingsbeleid in Brussel zijn nooit van de grond gekomen om twee redenen :

- de Vlaamse gemeenschap heeft in Brussel geen rechtstreekse bevoegdheid inzake huisvesting;
- bij het toekennen van woningen mag niet gediscrimineerd worden naar taal.

Beide moeilijkheden kunnen vermeden worden door een huisvestingsbeleid te voeren voor de ambtenaren en leraren die door de Vlaamse gemeenschap tewerkgesteld zijn in Brussel. Van de ambtenaren en leraren die er voor de Vlaamse gemeenschap werken, wonen er maar 2 à 4 % effectief in Brussel. Ambtenaren en leraren moeten aangemoedigd worden om in Brussel te gaan wonen.

De Vlaamse gemeenschap zou kunnen investeren in woningen voor haar ambtenaren en leraren in Brussel. Die woningen moeten geconcentreerd zijn in wijken die voldoende groot zijn om er een echte gemeenschap te creëren waar de Vlamingen zich kunnen thuis voelen.

Door het aanbieden van een ambtswoning aan Vlaamse ambtenaren en leraren zou een substantieel voordeel kunnen aangeboden worden aan degenen die in Brussel willen gaan wonen, zonder dat dit een discriminatie t.o.v. andere bevolkingsgroepen zou inhouden. Dit zou moeten gekoppeld zijn aan maatregelen die verzekeren dat die ambtenaren en leraren daar ook effectief gaan wonen en zo mogelijk blijven wonen als ze met pensioen gaan en dat ze zichzelf of hun familie niet laten verfransen.

D.a.7. Campagne ter bevordering van het gebruik van het Nederlands in Brussel.

Een strikte tweetaligheid in Brussel eisen kan slechts als zinvol worden ervaren indien de Vlamingen ook effectief gebruik maken van hun rechterj. De Brusselse Vlamingen moeten zich dagelijks inspannen om, in een grotendeels vervreemde omgeving, Vlaams te blijven. Dit kunnen ze slechts volhouden indien ze steun ondervinden van de honderdduizenden Vlamingen die dagelijks naar Brussel komen. Daarom is het van groot belang dat alle Vlamingen en Nederlanders in Brussel zoveel mogelijk het Nederlands zouden gebruiken.

Om dit te bevorderen is een intensieve campagne door de Vlaamse overheid noodzakelijk gedurende vele jaren.

Bij ambtenaren en leraren kan dit onder meer geschieden door middel van cursussen over de toestand in Brussel en de correcte manier om zich daar als Vlaming of Nederlander te gedragen. Van ambtenaren en leraren moet natuurlijk geëist worden dat ze in de uitoefening van hun ambt zich strikt zouden houden aan wat de taalwet voorschrijft. Ook in hun privé-leven mag van Vlaamse ambtenaren en leraren verwacht worden dat ze zich als Vlaming gedragen.

Ten overstaan van het grote publiek moet een campagne gevoerd worden via advertenties, artikels en programma's in de media.

D.a.8. Campagne ter bevordering van het Nederlands in het Brusselse straatbeeld.

Opdat Brussel zou worden ervaren als een tweetalige stad en als de hoofdstad van Vlaanderen is de aanwezigheid van het Nederlands in het straatbeeld van groot belang. Het Nederlands moet niet alleen aanwezig zijn op officiële

aanduidingen zoals straatnamen en wegwijzers, maar ook op advertenties en commerciële instellingen. Dit kan bevorderd worden door regelmatig informatie te verstrekken aan handelaars, nijveraars, advertentiekantoren en buitenlandse ondernemingen. Er zou een Vlaamse dienst kunnen opgericht worden die hulp biedt bij het opstellen van correcte Nederlandstalige aankondigingen en reclameboodschappen. In het huidige Brusselse gewest kan een stimulans voor tweetaligheid in de private dienstensector voorzien worden.

Verder moet erop worden toegezien dat de Brusselse handelsattachés in het buitenland behoorlijk Nederlands kennen, het correct gebruiken, en het gebruik ervan bekend maken.

Het belang van de symboliek die uitgaat van de Vlaamse instellingen en gezagsdragers mag niet worden onderschat. Steeds Nederlands spreken, met name in de media, doch ook in relatie met Franstaligen is hier een eerste vereiste.

Ook van de Vlaamse ambtenaren moet naleving van deze regels worden geëist in hun contacten naar buiten en in commissies met anderstaligen.

D.a.9. Efficiënter gebruik van TV-Brussel ter bevordering van het Nederlands in Brussel.

We verheugen ons over het bestaan van een eigen Vlaamse TV in Brussel en we begrijpen dat de redactie over een zekere redactionele vrijheid moet beschikken. Toch menen we dat de Vlaamse gemeenschap mag eisen dat de Vlaamse TV-zender in Brussel in de eerste plaats aandacht moet hebben voor de Brusselse Vlamingen en de Vlaamse aanwezigheid in Brussel moet tonen.

Interviews met Brusselaars gebeuren nu te vaak in het Frans, hetgeen de indruk moet geven dat er bij het gewone volk moeilijk iemand kan gevonden worden die Nederlands kent. Brusselse politici zouden systematisch in het Nederlands moeten ondervraagd worden. Echte Vlaamse gebeurtenissen in Brussel krijgen in het nieuws weinig aandacht of worden zelfs gemeden. Dit geeft een onjuist beeld van Brussel en schaadt de belangen van de Vlaamse gemeenschap.

D.a.10. Uitbouwen van verkeersinfrastructuur in functie van de Vlaamse belangen.

Goede verbindingswegen tussen Vlaanderen en Brussel zijn van groot belang voor de economische en culturele bloei van zowel Vlaanderen als Brussel. Voor Vlaanderen is hieraan het nadeel verbonden dat Brussel zich langs dezelfde wegen uitbreidt met daarbij de verstedelijking en verfransing van Vlaamse gemeenten. In het verleden werden de weg- en spoorverbindingen steeds gepland in functie van de Brusselse belangen. Vermits de verkeersproblemen in de laatste jaren steeds erger werden zullen in een nabije toekomst nieuwe en belangrijke investeringen in de verkeersinfrastructuur naar en rond Brussel noodzakelijk zijn. In deze planning moet Vlaamse overheid mede beslissen en dit moet in de eerste plaats gebeuren in functie van de Vlaamse belangen.

Naast de centripetale wegen naar Brussel moeten de verbindingen tussen de Vlaamse gemeenten rond Brussel verbeterd worden. Dit kan bijdragen tot het uitbouwen van een sterke Vlaamse rand rond Brussel, die niet meer voor alle diensten aangewezen is op Brussel, maar op zichzelf sterk genoeg is om te weerstaan aan de verfransingsdruk.

De eis van het Brusselse gewest tot het uitbouwen van een gewestelijk spoorweginet is een zware bedreiging voor Vlaanderen. Indien dit plan uitgevoerd wordt zal het grote nadelen hebben voor Vlaanderen. Door een dergelijk voorstadsnet wordt Brussel functioneel uitgebreid tot 25 km buiten haar grenzen en zullen ver in Vlaanderen nieuwe slaapsteden ontstaan die harden van verfransing dreigen te zijn. De beste manier voor Vlaanderen om dit gevaar op te vangen is zelf iets beter voor te stellen en te realiseren. Een verbinding van de Vlaamse centra rond Brussel kan een oplossing bieden.

Misschien nog beter ware een Vlaams gewestelijk spoorweginet dat Vlaamse steden als Leuven, Vilvoorde, Mechelen, Dendermonde, Aalst, Ninove en Halle met elkaar zou verbinden via de rand rond Brussel.

D.a.11. Een betere ontvangst van de Nederlandstalige radiozenders.

Op bepaalde plaatsen te Brussel is het onmogelijk behoorlijk de belangrijkste Vlaamse en Nederlandse radiozenders te ontvangen. Hier moeten zonder verwijl de nodige technische investeringen gedaan worden.

D.a.12. Uitbouwen van Telenet-Vlaanderen in Brussel.

In het licht van al wat gezegd werd is het onontbeerlijk dat Telenet-Vlaanderen ook Brussel volledig zou bestrijken. Is het denkbaar dat de Vlaamse regering en het Vlaamse parlement voor telecommunicatie op andere instanties aangewezen zijn ?

D.a.13. Een begin van eigen fiscaliteit.

Nu het kijk- en luistergeld ter discussie staat, moeten de inwoners van Brussel de gelegenheid krijgen om, naar eigen keuze, te betalen aan de Vlaamse of de Franstalige gemeenschap, elk volgens hun eigen tarieven. Dit zou ondermeer verhinderen dat de globale belastingdruk stijgt wanneer een bepaalde gemeenschap sommige uitgaven via belastingen wil financieren. Ook responsabilisering wordt erdoor bevorderd, wat opnieuw kan bijdragen tot verlaging van de belastingdruk.

D.a.14. Een betere financiering van de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

Het OVV vraagt een betere financiering van de Vlaamse Gemeenschapscommissie door de Vlaamse Gemeenschap, om haar de middelen te bezorgen voor een volwaardige dienstverlening.

Het OVV wenst dat de subsidies die nu door de Federale Overheid worden toegewezen aan het Brussels Gewest en aan de Stad Brussel om hun hoofdstedelijke taken te kunnen uitvoeren, voortaan worden toegewezen aan de beide Gemeenschapscommissies, daar het de taak is van het Brussels hoofdstedelijk Gewest en van de Stad Brussel te zorgen voor de harmonieuze samenleving van de beide gemeenschappen. Deze subsidies moeten aan elke Gemeenschapscommissie worden toegewezen in verhouding tot de inbreng van elk van beide gemeenschappen in de belastingopbrengst.

Het OVV vraagt de wijziging van de gemeentewet en van de wet op de OCMW's waarbij de uitoefening van de persoonsgebonden materies door de gemeenten, in overeenstemming met de verwezenlijkte staats hervorming, wordt overgeheveld naar de Gemeenschapscommissies. Het beheer van de bicommunautaire instellingen wordt dan toevertrouwd aan de Gemeenschapselijke Gemeenschapscommissie.

D.b. Na institutionele hervorming :

- * Sociale zekerheid.
- * Aanpassing van de gemeentelijke instellingen, en eventueel overheveling van sommige instellingen - ondermeer de O.C.M.W.'s - en bevoegdheden naar de respectieve gemeenschapscommissies.
- * Overheveling van de bevoegdheid voor huisvesting naar de gemeenschappen.
- * Splitsing van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde.
- * Afschaffen van de taalfaciliteiten rond Brussel.

Vlaams-Brabant ingelijfd bij Brussel?

Guido Tastenhoye

Het ontwerp van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen is ronduit een miskleun, weet Guido Tastenhoye. De Vlaamse Rand wordt zonder meer ingelijfd bij het grootstedelijk gebied Brussel. Veertien Vlaamse gemeenten in de Groene Gordel worden te grabbel gegooid voor niets ontziende vastgoedpromotoren. De verstedelijking, de verfransing en de europeanisering - met peperdure bouwkavels als gevolg - bedreigen nu ook Leuven, Mechelen en Aalst...

Maar er is meer aan de hand: de veroudering, de aanhoudende stadsvlucht slaan diepe bressen in de reeds fel uitgedunde Vlaamse bevolkingsgroep. De machteloze Vlaamse minderheid wordt de speelbal en het gemakkelijke chantagemiddel van de Franstalige politici. Want nu al dromen ze van een Groot-Wallonië inclusief Brussel en de Vlaamse Rand.

Guido Tastenhoye, die al 25 jaar intens de problematiek volgt is verontwaardigd, maar legt zijn hoofd niet in de schoot. Hij stelt een strategisch en realistisch plan voor dat de Vlaamse Rand maximaal beveiligd en Brussel voorgoed in Vlaanderen verankert. Het zal politieke moed vergen en financiële offers. Maar er moet nu gehandeld worden!

Guido TASTENHOYE (Leuven 1959) is journalist bij Gazet van Antwerpen. Bij Davidsfonds publiceerde hij *Vlaams-Brabant ingelijfd bij Brussel ook Vlaams-Brabant in de wurggreep van Europa. Naar een multiculturele samenleving?*

Nu verschijnt eveneens bij Davidsfonds *Vlaams-Brabant ingelijfd bij Brussel.*

De revolutie die er niet kwam

Italië 1992-1996 ⁽¹⁾

Randall Lesaffer

Assistent Rechtsfaculteit K.U. Leuven

Op de verkiezingsavond van zondag 21 april 1996, riep de toenmalige fractievoorzitter van de postcommunistische Partito Democratico della Sinistra (PDS), Luigi Berlinguer, uit : "Wij hebben gewonnen. Veertig jaar hebben wij op deze overwinning gewacht". Volgens de rechtse krant *Il Giornale* vormde deze kreet het bewijs dat met de overwinning van links de doods-klokken luidden over de vernieuwingsbeweging in Italië. De centrumlinkse *Ulivo*-coalitie was niets anders dan het paard van Troje waarmee de oude communistische partij na bijna een halve eeuw oppositie alsnog in de regering kwam. Daardoor was één van de partijen die mede verantwoordelijk was voor de praktijken en uitwassen van het oude regime aan de macht gekomen. De vernieuwingsbeweging van Berlusconi was aan de kant gezet. De restauratie kon beginnen, aldus *Il Giornale* ⁽²⁾. Voor de aanhangers van diezelfde Olijfboomcoalitie vormde het feit dat links voor het eerst sinds zovele jaren aan het bewind kwam, het bewijs dat het Italië juist menens was met de 'revolutie'.

Niemand maakte de opmerking dat er eigenlijk helemaal geen electorale omwenteling was geweest. De linkse coalitie had haar grote zetelvoortgang helemaal niet aan de kiezer te danken, doch enkel aan het feit dat de *Lega Nord* van Umberto Bossi die in 1994 nog met Berlusconi samenwerkte, ditmaal apart was opgekomen. De overwinning van de *Ulivo* was dus de zoveelste regeringswissel die door de politici, en niet door de kiezer was beslist ⁽³⁾. Op dit punt was van verandering zeker geen sprake.

1. De Italiaanse 'revolutie' tussen fictie en werkelijkheid

Sinds het begin van de Italiaanse 'revolutie' in 1992 waren begrippen als vernieuwing, verandering en omwenteling tot slogans en passepartouts verworden waarmee de meest diverse evoluties werden verrechtvaardigd. Alles wat maar enigszins de schijn van continuïteit had met het oude regime werd in het politieke en journalistieke discours uitgespuwd. Het hierboven aange-

haalde voorbeeld toont echter meteen aan dat dit discours weinig tot niets zegt over de eigenlijke evoluties.

Italië is van oudsher een land waar het politieke debat ver van de realiteit staat. Zelfs wie dagelijks Italiaanse kranten leest, kan zich slechts moeilijk een idee vormen van de werkelijke politieke actualiteit. De Italiaanse pers en politici lijken er een spelletje van te maken om commentaren te geven bij gebeurtenissen en standpunten, die zij echter niet vermelden of uitleggen. Dit is slechts symptomatisch voor de meer algemene inhoudsloosheid van het politieke debat in Italië. De sociaaleconomische politiek, het begrotingsbeleid, de buitenlandse politiek werden tot voor kort bijna uitsluitend in beperkte senakels besproken. Naar buiten uit werden de grote beleidslijnen - als die er al waren - niet eens bekend gemaakt. Het openbare politieke discours wordt tot op de dag van vandaag gedomineerd door eindeloze speculaties over partijpolitieke verhoudingen en over het imago van de hoofdrolspelers. Zelfs kranten en tijdschriften die op een beter publiek mikken hechten meer waarde aan de inrichting van het bureau van de eerste-minister dan aan de dossiers die er worden behandeld.

De grootse en triomfantelijke uitlatingen over de Italiaanse 'revolutie' en Tweede Republiek zijn tot in de Belgische media doorgedrongen. De vraag dringt zich echter op welke realiteit nu eigenlijk onder deze slogans schuilt. Is de Eerste Republiek met al zijn uitwassen inderdaad gesloopt? Hoe zit het met de uitbouw van de Tweede Republiek? Kan men echt van een revolutie spreken? Het is uiteraard onmogelijk binnen het bestek van enkele bladzijden een sluitend antwoord te geven op deze vragen. Een korte, chronologische analyse van enkele opvallende en minder opvallende feiten kan echter reeds enig inzicht bieden. Op basis daarvan kunnen enkele krachtlijnen in de recente evolutie van de Italiaanse politiek worden geduid.

2. De eerste fase : het einde van de Eerste Republiek (1992-1993)

Rond het begin van dit decennium nam de onvrede met de bestaande politieke toestand op het schiereiland hand over hand toe. De bezetting van het staatsapparaat en de talrijke overheidsbedrijven door de vijf traditionele regeringspartijen en de voornaamste oppositiepartij, de communistische PCI, had tot tal van uitwassen geleid.

De lottizzazione of de geïnstitutionaliseerde verkaveling tussen de partijen van alle belangrijke posten en mandaten binnen de overheid vormde de grootste uiting van de almacht van de partijen. Door hun alomtegenwoordig-

heid in het staatsapparaat en in de door de overheid gedomineerde economie kende het Italiaanse regime ondanks de vele regeringswisselingen in feite een grote stabiliteit. De reële macht berustte niet bij de regering, il governo, maar bij *il sottogoverno* of het amalgaam van partijen en partocraten die de koek onder elkaar verdeelden. In die zin was er ook geen feitelijke oppositie in Italië. Het *consociativismo* zorgde ervoor dat ook de communistische PCI steeds zijn deel van de koek kreeg. Op regionaal en stedelijk vlak maakte de PCI overigens op veel plaatsen de dienst uit.

Voor de bevolking had dit systeem grote nadelen. De inefficiëntie van de Italiaanse overheid is legendarisch. In het Zuiden domineerden nog steeds organisaties als de *mafia*, de *camorra* of de *n'draghetta*. In het hele land kon men niets bereiken zonder relaties, wederdiensten en steekpenningen.

De spectaculaire ineenstorting van het Italiaanse regime in de periode 1992-1994 wordt graag gewijd aan het verdwijnen van het communisme in Oost-Europa en het einde van de Koude Oorlog (1989-1990). In die verklaring zit ongetwijfeld een grond van waarheid. De vrees voor een machtsovername door de PCI in Italië heeft de VS ertoe aangezet om na de oorlog de christendemocratische DC te steunen. Vele politieke aanslagen in de jaren '70 waren het werk van extreemrechtse groepen. De ontmaskering van de P2-loge maakte duidelijk dat in Italië rechtse krachten aan het werk waren om een dergelijke machtsovername te vermijden⁽⁴⁾. Het is sterk te betwijfelen of de VS ook bereid zouden zijn geweest tot een openlijk ingrijpen indien de PCI aan de macht zou zijn gekomen.

De val van het communisme kan overigens de snelle opmars van de Lega Nord in het rijke Noord-Italië vanaf 1990 nog niet verklaren. Tenzij men zou aannemen dat de Italiaanse kiezer vóór 1990 bewust op DC en PSI stemde teneinde een rechtse staatsgreep te vermijden. Een veel fundamentele verklaring voor de val van de Eerste Republiek schuilt wellicht in het economische succes van Noord- en, in mindere mate, Midden-Italië in de jaren '80. Op een decennium tijd heeft dit gebied zich ontwikkeld tot één van de rijkste gebieden van Europa. Binnen datzelfde korte tijdsbestek is het nog relatieve isolement van grote delen van Noord- en Midden-Italië doorbroken. De Westerse en Amerikaanse cultuur in zijn meest geavanceerde vormen werd gretig geslikt. Meer en meer Italianen kwamen met het buitenland in contact. Een groeiend bewustzijn van een achterstand kon niet uitblijven. Noord-Italië heette een economisch ontwikkeld gebied met een overheid een derde wereldland waardig te zijn.

De hefboom voor de verandering was de ontmaskering van het corruptieschandaal rond de Milanese socialist Mario Chiesa, beschermeling van de almachtige ex-premier Bettino Craxi. In korte tijd wist de Milanese pool van onderzoeksmagistraten met publieksliefeling Antonio di Pietro een netwerk van corruptie bloot te leggen en aan te klagen. Gesteund door de publieke opinie, tot het uiterste getergd door de moord op mafia-jager Giovanni Falcone (23 mei 1992), konden de onderzoekers verhinderen dat de zaak weer eens op een sisser uitliep. De letterlijk honderden *avisi di garanzia* die de magistraten van de Milanese Mani pulite-pool aan politici, ambtenaren en bedrijfsleiders richtte, destabiliseerden het regime. In februari 1993 trad de almachtige Craxi af als leider van de PSI. Voor deze partij was het einde gekomen. Enkele weken later trad de socialistische premier Amato af, nadat diverse leden van zijn regering in staat van beschuldiging waren gesteld. De technocraat Carlo Azeglio Ciampi, oud-gouverneur van de nationale bank, vormde een kabinet waarin ook enkele uren een drietal PDS-ministers zetelde.

De parlementsverkiezingen van april 1992 waren intussen uitgedraaid op een nederlaag voor de regeringspartijen en de PDS, de opvolger van de PCI. Grote overwinnaar was de *Lega Nord* van Umberto Bossi. Bossi gaf een stem aan het ongenoegen van het Noorden tegen het falen van de overheid in Italië. Met kreten als *Roma ladrona* - Rome dievegge - kreeg hij de bevolking van Noord-Italië aan zijn kant. Een duidelijk programma had de *Lega Nord* niet. Meer autonomie, zwevend tussen federalisering en separatisme, was één constante. De *Lega* haalde zijn stemmen vooral bij de zelfstandige ondernemers en middenkaders die genoeg hadden van de talloze nadelen die zij van de bestaande ordening ondervonden.

De genadeslag aan het politieke regime werd echter niet door de rechters van Milaan en elders gegeven, maar door de publieke opinie. Reeds vanaf 1990 was er rond de christen-democratische volksvertegenwoordiger Mario Segni een referendumbeweging begonnen. Segni streefde ernaar door een aanpassing van de kieswet een meerderheidsstelsel in te voeren. Hij was ervan overtuigd dat enkel op die manier een einde kon worden gemaakt aan het *consociativismo* en de instabiliteit van de regeringen in Italië. Zijn langdurige strijd met het regime - in maart 1993 zou Segni uiteindelijk uit de DC stappen - symboliseert het hardnekkige verzet van het oude regime tegen de veranderingen⁽⁵⁾. Op 9 juni 1992 stemde een overgrote meerderheid van de Italianen 'ja' op het enige referendum dat door het Constitutioneel hof was goedgekeurd en dat een zeer technische en beperkte wijziging aan de kieswetgeving voorstelde. Ondanks de anticampagne van de regeringspartijen was een

meerderheid van de Italianen komen opdagen. Met het referendum wilden de Italianen duidelijk maken dat het nu genoeg was geweest. Een klein jaar later haalde de referendumbeweging zijn slag helemaal thuis. Op 18 april 1993 werd bij referendum het nieuwe meerderheidssysteem ingevoerd. Een dag later werd de regering Ciampi geïnstalleerd.

Bij de verkiezingen voor gemeentes, provincies en regio's die volgden werden de DC en PSI bijna overal weggevaagd. Winnaars waren de Lega Nord in het Noorden - met de burgemeesterssjerp in Milaan - en de extreemrechtse MSI van Gianfranco Fini in het Centrum en het Zuiden. De PSI werd ontbonden, de DC omgevormd tot de PPI. Andere christendemocraten vormden de meer rechtse bewegingen CCD en UCD, of sloten aan bij het forum van Mario Segni, *Alleanza Democratica*.

3. De tweede fase : de illusie van de Tweede Republiek (1994-1996)

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van november 1993 wisten linkse en centrumlinkse coalities de opmars van Bossi en Fini te stuiten. Fini en Alessandra Mussolini, kleindochter van *il Duce*, grepen net naast de burgemeesterssjerp in Rome en Napels. In het Noorden verloor de Lega de tweede ronde in steden als Genua en Venetië. De ruggegraat van de winnende coalities vormde telkens de postcommunistische PDS van Achille Occhetto die goed was voor zo'n 20 % van de stemmen.

Voor televisiemagnaat Silvio Berlusconi was deze onverwachte overwinning van links het signaal om de politiek in te stappen. Gesteund door zijn vijf televisiestations en zijn imago van wonderboy vaagde hij de pogingen van Mario Segni om een centrumliberale coalitie van de grond te krijgen onder tafel. Met een poujadistisch discours dat ronkte van anti-communistische slogans en loze kiesbeloftes wist hij snel de gunst van talrijke kiezers, politici en kandidaten te winnen. Zijn *Forza Italia* presenteerde zich als de dam tegen de communistische opmars en als dé vernieuwingsbeweging, maar was in feite voor vele kiezers de opvolger van de DC. Voor vele gewezen christendemocraten was zij dat overigens ook. De beweging werd een thuishaven voor gevallen en partijloos geworden politici.

Berlusconi sloot een verkiezingspact met de nieuwe *Alleanza Nazionale* van Fini en met Bossi. Bij de parlementsverkiezingen van maart haalde deze *Polo della Libertà* de meerderheid in de Kamer. Het *Patto Segni*, de meest geloofwaardige vertegenwoordiger van de vernieuwingsbeweging, bleef met 5 % van de stemmen teleurgesteld achter. De PPI die apart opkwam was

nog goed voor 10 %. De regering Berlusconi kende een kort en stormachtig bestaan. In de zomer van 1994 keerde Berlusconi, die zijn media-imperium onder meer te danken had aan de steun van Craxi, zich af van de *Manipulite*-pool. Minister van justitie Biondi stelde een decreet op dat de macht van de onderzoeksmagistraten ernstig beknotte en dat dreigde op een algemene amnestie voor de politici te zullen uitdraaien. Na enige gerommel met de Lega Nord moest Berlusconi bakzeil halen.

In november 1994 viel de regering Berlusconi. De besparingsplannen van het kabinet in de pensioensector had honderdduizenden Italianen op straat gebracht. Bossi vond de tijd rijp om zijn electorale concurrent in het Noorden, Berlusconi, ten val te brengen. De *Lega Nord* blies de coalitie op en stuurde aan op een ribaltone, een omwenteling door de vorming van een regering met de centrumpartijen en met links. Een veertigtal Lega-parlementsleden nam dit niet en vormde een aparte fractie of liep over naar Berlusconi.

Rond de jaarwisseling vormde Lamberto Dini, nog een oud-gouverneur van de nationale bank en partijloos minister van begroting onder Berlusconi, een zakenkabinet dat volledig uit technocraten bestond. Alle strekkingen waren vertegenwoordigd. Ook de grote overheidsholdings, private bedrijven en vakbonden hadden hun vertegenwoordigers. De opdracht van de regering werd in de tijd beperkt. Slechts onder die voorwaarde was Berlusconi bereid zijn verzet op te geven en af te zien van onmiddellijke verkiezingen. De regering Dini begon aan de sanering van de overheidsfinanciën met het oog op de Maastrichtnorm. Het jaar 1995 werd gedomineerd door het debat over de hervorming van de politieke structuren : de afwerking van de wetgeving inzake het meerderheidsstelsel, de federalisering van het land, de eventuele invoering van een presidentieel regime naar Frans of zelfs Amerikaans model, een antimonopoliewetgeving inzake de commerciële televisie. In december werd een compromis bereikt tussen Berlusconi en Massimo d'Alema, de nieuwe leider van de PDS, over de hervorming van de instellingen. Antonio Maccanico, een gewezen topambtenaar die ook korte tijd minister was geweest voor de linksliberale PRI van ex-premier Giovanni Spadolini, zou een nieuw overgangskabinet leiden.

Het veto van Gianfranco Fini wiens rechtse AN het uitstekend deed in de peilingen kelderde de operatie en leidde tot de verkiezingen van 1996. Fini behaalde de verhoopte doorbraak niet. Romano Prodi kon aantreden met een centrumlinks en door de PDS gedomineerd kabinet. De regering Prodi zette de schouders onder de sanering van de overheidsfinanciën. Ondanks de kiesbeloftes werd een trein belastingverhogingen en besparingen voorgesteld⁽⁶⁾. Intussen maakte Italië reeds zijn herintrede in het Europees Monetair Stelsel.

4. De Italiaanse 'revolutie' mislukt ?

De veranderingen van de jaren 1992-1994 hebben in Italië een golf van enthousiasme en hoop bij de bevolking teweeg gebracht. Het succes van de referenda en de electorale aardverschuivingen van die jaren bewijzen dat het om een diepgaande en brede beweging ging.

De jaren 1994-1996 met de mislukking van het kabinet Berlusconi, het ontslag en geleidelijke ontluistering van de populaire onderzoeksmagistraat Antonio di Pietro, de mislukking van de operatie-Maccanico en de aanslepende strijd tegen corruptie en de georganiseerde misdaad waren jaren van verwarring en desillusie. Halverwege 1996 leek de Italiaanse 'revolutie' op een dood spoor te zijn gekomen. Het electorale landschap bewoog niet meer en had zich vastgereden in een steriele discussie rond personencultussen en de onontwarbare belangen van de letterlijk tientallen partijtjes en potentaten waaruit de diverse coalities bestonden. Het opduiken van steeds nieuwe schandalen, de oorlog tussen politiek en gerecht en de schermutselingen binnen het gerecht deden ook het vertrouwen van de Italiaanse bevolking in hun tot voor kort onaantastbaar gewaande magistraten wankelen. De roep die men in bepaalde linkse kringen hoorde om de terugkeer van Bettino Craxi, hét symbool van de Eerste Republiek, sprak boekdelen over het geloof in de 'revolutie'.

Ondanks het wegsnijden van zowat de helft van een politieke generatie en het verdwijnen van almachtige partijen als de DC en de PSI, leek er halverwege 1996 politiek niet zoveel veranderd te zijn. Het meerderheidsstelsel heeft aanvankelijk geleid tot het verdwijnen van het centrum en het terugvallen van de PPI, de opvolger van de DC, van ongeveer 30 % naar nu nog 5 %. Bovendien heeft de PPI kleur moeten kiezen en heeft zij zich bij links aangesloten. Vele gewezen DC-politici konden zich echter laten 'recycleren' in andere christen-democratische partijtjes als de CCD van Pierferdinando Casini en de CDU van de filosoof Rocco Buttiglione. Op de lijsten van *Forza Italia*, van Prodi (zelf ex-DC) en van Dini figureren tal van gewezen DC-politici. Zelfs de rechtse AN is hieraan niet ontsnapt. Binnen en over de grenzen van de *Ulivo* worden thans voorzichtige gesprekken voor de heroprichting van een centrumpartij gevoerd. De plannen gaan van de oprichting van een nieuw centrumrechts liberaal front ter vervanging van de poujadistische coalitie Berlusconi-Fini tot een heruitgave van de centrumlinkse DC die alternerend met links en rechts in zee gaat.

Mario Segni en de zijnen hebben in 1992 voor een meerderheidsstelsel geopteerd als oplossing voor de partitocratie en de ondoorzichtigheid en insta-

biliteit van de politiek. Het stelsel heeft hieraan tot op heden niets kunnen veranderen. Het partijpolitieke landschap is er alleen maar ondoorzichtiger op geworden. Doordat 75 % van alle zetels via het meerderheidsstelsel worden verkozen en 25 % van alle zetels proportioneel worden verdeeld, zijn de afzonderlijke partijen niet verdwenen. Voor de verkiezingen bij meerderheid vormen zij coalities als de *Ulivo* en de *Polo della Libertà*. Voor de proportionele verkiezingen blijven zij apart opkomen. Hierdoor kan elke partij zijn gewicht binnen de coalitie bepalen en is een soort permanente chantage ontstaan van de centrum-partijen ten aanzien van de andere leden van hun blok. De veelheid van partijen zorgt voor steeds wisselende machtsverhoudingen en heeft ertoe geleid dat overlopen, het vormen en verdwijnen van nieuwe fracties zowat een topbezigheid in het parlement is geworden. De Italiaanse pers kan bijna elke week bladzijden vullen met speculaties over een nieuwe *ribaltone* of regeringswissel.

Veel fundamenteeler is echter de vaststelling dat aan de werkelijke machtsverhoudingen in Italië tussen 1992 en 1997 eigenlijk weinig tot niets is veranderd. Het wegvallen van partijen als de DC en de PSI die jaren lang het politieke landschap hebben gedomineerd, is uiteindelijk alleen uitgedraaid op het afnemen van de maskers door de echte machtshebbers. De Italiaanse omwenteling heeft de grote kloof tussen het 'wettelijk' en het 'werkelijke' land blootgelegd. DC en PSI waren echte machtspartijen die zowat het hele sociaal-economische establishment vertegenwoordigden. Door hun centrumpositie tussen de linkse PCI en de rechtse MSI wisten zij de belangen van alle centrumlinkse en centrumrechtse sociale krachten te bundelen. In werkelijkheid voerden zij een relatief rechts beleid. Op gebieden als justitie en ordehandhaving mag men zelfs van een zeer rechts beleid gewagen ⁽⁷⁾. Anderzijds presenteerden deze partijen zich aan de kiezer als centrumlinks.

De verkiezingsoverwinning van links bij de gemeenteraadsverkiezingen van november 1993 leidde bij een aantal grote en kleinere ondernemers waaronder Silvio Berlusconi tot paniek. Aangezien hij niet langer op de PSI van Craxi een beroep zou kunnen doen, zag Berlusconi geen andere mogelijkheid dan zelf het terrein te betreden. Hij koos voor een 'verraad' aan de traditionele centrumlinkse opstelling en koos voor een harde polarisatie met de 'communistische dreiging'. Sinds 1994 domineert Berlusconi de rechtse helft van het Italiaanse kiespotentieel. Eén van de voornaamste beneficiënten van het oude regime is erin geslaagd zich als de kampioen van de verandering voor te doen.

Ook binnen het centrumlinkse kamp gebeurde iets gelijkaardigs. De ineenstorting van de DC bedreigde de macht van de christendemocratische sociale

organisaties en de tenoren van de overheidsholdings. Door het wegvallen van hun politieke vertegenwoordigers, moest een aantal van de tenoren uit de wereld van de overheidsbedrijven en -instellingen zelf het voortouw nemen. Ook bepaalde private holdings als het Fiat van de Agnelli-clan die traditioneel de PRI van Giorgio La Malfa ondersteunde en de almachtige geprivatiseerde bank Mediobanca van gerontocraat Roberto Cuccia mengde zich in de strijd. Figuren als Romano Prodi (overheidsholding IRI), Lamberto Dini (Nationale Bank) en Antonio Maccanico (PRI-Fiat) werden het strijdperk ingestuurd. Mediobanca kwam meer en meer geïsoleerd te staan. Vijand nummer één werd de 'verrader' Berlusconi die gebroken had met de rest van het establishment en gekozen had voor een onafhankelijker koers. In de PDS en het linkse blok vonden zij een waardevolle electorale bondgenoot. Ook binnen de eigen wereld worden de rekeningen vereffend sinds april 1996. Carlo de Benedetti (Olivetti), die tot de invloedssfeer van Mediobanca behoort, kreeg de rekening reeds gepresenteerd.

Door het wegvallen van een politieke generatie, waren de echte machthebbers van het land gedwongen geworden zelf naar voor te treden. Aan de eigenlijke machtsverhoudingen was - nog - niets gewijzigd.

Sinds de zomer van 1996 lijkt er echter weer enige positieve evolutie te zijn gekomen in het Italiaanse politieke wereldje. De omwenteling van de jaren 1992-1994 heeft het politieke debat in Italië inhoudelijk beroerd. Hoewel pers en politici nog steeds de eindeloze analyse van tactische manoeuvres verkiezen boven het eigenlijke inhoudelijke werk en meer stabiliteit op regeringsvlak zeker na de Albanese crisis nog verre van verworven is, is een kentering niet te ontkennen. De sterilitet van het Italiaanse politieke discours vóór 1994 is makkelijk te verklaren. De grote partijen DC, PSI en PCI waren eigenlijk allemaal permanent medeplichting aan een regime dat ondanks de wisselende coalities zeer stabiel was. De enigen die erbuiten vielen waren de extreemrechtse MSI, de alternatieve radicalen van Marco Panella en de extraparlamentaire al dan niet gewelddadige extreemlinkse groepen. Ruwweg genomen kon men het politieke landschap in drie indelen: rechts voor de MSI, links voor de PCI en centrum voor alle andere partijen. Tussen centrum en links bestonden meer banden dan tegenstellingen. Termen als 'democratico', 'socialistico' en 'liberale' betekenden vaak weinig meer dan niet-MSI, en hooguit ook niet-PCI. Binnen dit brede centrum was de enige tegenstelling die werd geduld - en dus sociaal-economisch inhoudsloos was - die tussen de katholieken en de zogenaamde laici.

Van bij zijn aantreden als secretaris-generaal van de PDS (juni 1994) heeft Massimo d'Alema - de feitelijke sterke man achter de regering Prodi - gestreefd naar een coalitie van linkse en centrumlinkse krachten ten einde

Berlusconi van het bewind te krijgen. Tegelijk is hij een kruistocht begonnen voor het herstel van het primaat van de politiek. D'Alema heeft begrepen dat de spectaculaire machtsverschuivingen van de jaren 1992-1994 vooral oppervlakkig waren en dat blijvende hervormingen en vooruitgang slechts door een ernstige, doordachte en doortastende aanpak mogelijk zijn. Uiteraard was dit discours meteen ook het gedroomde wapen om de populist Berlusconi van zijn troon te stoten.

Hoezeer deze houding misschien ook door louter tactische overwegingen is ingegeven, d'Alema heeft de toon gezet. Steeds meer politici en kiezers herkennen de noodzaak van een ernstig politiek debat dat aan de uiterlijke tegenstellingen voorbijgaat en handelt over de echte maatschappelijke problemen. Ook Berlusconi lijkt stilaan iets van zijn vrijblijvend poujadisme in te ruilen voor een meer gedegen boodschap.

Deze kentering accentueert zich rond twee punten. Ten eerste is er de voorbije jaren in Italië een complex gegroeid als zou Italië een achterstand hebben op Europa. Dit complex werd als eerste door de *Lega Nord* onderkend en gekanaliseerd rond de fiscale uitzuiging van het Noorden door Rome. Nu is het, althans in het politieke debat, ook uitgedeind naar het vraagstuk van de politieke instellingen en de participatie. De Italiaanse politiek wereld is momenteel in de ban van één dogma: *entrare nell'Europa*, aansluiten bij Europa⁽⁹⁾. Dit betekent veel meer dan het halen van de Maastrichtnorm. Het houdt ook de modernisering of 'europeanisering' van het staatsapparaat, de politieke structuren, de werking van de democratische instellingen en zelfs het partijlandschap in. Ook zaken als de strijd tegen de *mafia* en de mysteries rond de diverse geheime diensten sluiten daarbij aan. Het vraagstuk van de dominantie van een belangrijk deel van de media door een toppoliticus als Berlusconi en de mogelijke belangvermeniging in hoofde van dezelfde zakenman-politicus is aan de orde. *Entrare nell'Europa* is de wonderzalf geworden voor het Italiaanse complex. Alles wat fout loopt in Italië wordt vertaald als een achterstand, een afwijking ten aanzien van de rest van Europa. Brussel heeft New York haast verdrongen als land van belofte⁽⁹⁾.

Wat de modernisering van het partijpolitieke landschap betreft, overheerst thans de mening dat een tegenstelling tussen een centrumlinks of sociaaldemocratisch blok en een centrumrechts of een liberaaldemocratisch blok het fundament van een moderne democratie vormt. Vele Italiaanse politici en opiniemakers beschouwen het bestaan - tot voor kort - van sterke extreemrechtse en extreemlinkse partijen zoals de MSI en de PCI als een uiting van de Italiaanse politieke onderontwikkeling. Daardoor werd de pool van kandidaat-regeringspartijen zodanig beperkt dat van een echt politiek debat geen sprake meer was. Het *consociativismo* en de *lottizzazione* waren het gevolg.

Ondanks de gedeeltelijke invoering van het meerderheidsstelsel is het tweepartijen- of tweeblokkenstelsel nog geen verworvenheid. Alle speculaties over *ribaltone* ten spijt houdt de *Ulivo* tot nog toe wonderlijk goed stand. De PDS slooft zich uit om zich als een 'normale', dus Europese, socialistische partij voor te doen en heeft zich in het Europees Parlement bij socialistische fractie aangesloten. Het feit dat de regering Prodi de stemmen van de reactionaire *Rifondazione Comunista* in de Kamer nodig heeft, wordt in dit licht als een blaam voor Italiaans centrumlinks ervaren. Binnen de coalitie van Berlusconi groeit de spanning tussen de voorstanders van een meer 'Europese' centrumrechtse koers waarbij dan partijen als het CDU van Helmut Kohl, de Britse Tories of het Franse UDF model staan of een meer populistische koers waarvoor vooral het RPR van Jacques Chirac en Alain Juppé of de PP van de nieuwe Spaanse premier Aznar als voorbeeld fungeren. Het gevaar dat Berlusconi's coalitie alsnog uiteenspat in een centrumblok met de CCD-CDU van Casini en Buttiglioni en een figuur als Dini enerzijds en een rechts blok rond Fini is niet denkbeeldig.

Het tweede kristallisatiepunt van de kentering is het debat rond de federalisering van Italië en grondwetsherziening. Uit de dialoog tussen Berlusconi en d'Alema is het besef gegroeid dat een moderne democratie gestoeld is op tegenstellingen over het te voeren beleid enerzijds én overeenstemming over de democratische spelregels, le regole, anderzijds. De beide partijleiders hebben begrepen dat een winner takes all-principe grote gevaren inhoudt. Zaken als het kiesstelsel, de aanstelling of verkiezing van de uitvoerende macht, antimonopoliewetgeving inzake de media, de controle op de staatsomroep RAI, de onafhankelijkheid van de magistratuur mogen geen strijdpunten tussen meerderheid en oppositie blijven. Zoniet dreigt het gevaar van een onderdrukking van de oppositie door de regering en de vernietiging van de democratie.

Deze houding betekent een voor velen moeilijke te verteren breuk met de beginfase van de Italiaanse vernieuwing. Toen de regering Berlusconi aan de macht kwam, werd elke samenwerking met de oppositie afgezworen. Elke verstandhouding rook immers naar het verfoeilijke *consociativismo*.

Sinds eind 1995 werken Berlusconi en d'Alema aan een platform voor de hervorming van de instellingen en de federalisering van het land. Dat dit laatste op de agenda is gekomen is het rechtstreeks gevolg van het electorale succes van de *Lega* bij de laatste verkiezingen⁽¹⁰⁾. De invoering van een semi-presidentieel regime en de perfectionering van het meerderheidsstelsel staan aan de agenda. In februari 1997 werd de zogenaamde bicamerale opgericht, een commissie bestaande uit evenveel kamerleden als senatoren die de grondwetsherziening moet voorbereiden.

De weerslag van de Albanese crisis op de samenhang van de Italiaanse regering heeft bewezen dat er nog steeds weinig nodig is om een nieuw politiek *débâcle* te tweeg te brengen. Niettemin lijkt er sinds enkele maanden eindelijk weer enige leiding in de Italiaanse politiek gekomen. Tegelijk is ook het proces van mentale en structurele verandering opnieuw op gang gekomen. De huidige leiders van de Italiaanse politieke klasse hebben begrepen dat een totale terugkeer naar het oude regime mogelijk noch wenselijk is.

De korte geschiedenis van de Italiaanse vernieuwingsbeweging vormt een ideaal onderzoekslaboratorium voor de vele pogingen tot hervorming en verandering die in de diverse Europese landen op gang zijn gekomen. De meest spectaculaire ineenstorting van de machtsstructuren van het oude regime, leiden niet meteen tot een blijvende verbetering. Maar de diepe desillusie die daarop volgt, hoeft ook niet het einde van de beweging te zijn. De Italiaanse revolutie heeft de traditionele machten niet gebroken. In die zin kan eigenlijk niet van een revolutie worden gesproken. Maar net zoals zo vaak in de geschiedenis heeft zij een mentaliteitswijziging, een nieuw concept voor de samenleving achtergelaten. Met tijd en inzet krijgen de dromen van de miljoenen Italiaanse 'kiezers-revolutionairen' misschien toch nog een kans.

5. Italië, inspiratiebron voor de Belgische politieke vernieuwing ?

Het is even gevaarlijk als het verleidelijk om een vergelijking te maken tussen wat de voorbije jaren in ons land en in Italië is gebeurd. Een aantal evidente gelijkenissen tussen de politieke structuur en cultuur van beide landen springt in het oog. Net als in Italië wordt het bestuur van ons land geplaagd door een verregaande participatie. Net als Italië kent ons land een Noord-Zuid-indeling. De politisering van allerhande overheidsfuncties, het gebrek aan impact van de kiezer op de regeringsvorming en de machtsuitoefening, de sclerose van een politieke klasse, de politieke corruptie en het falen van de justitie... : op al deze punten en nog andere lijkt België wel een doordruk van het Italië van vóór 1992. De roep om politieke vernieuwing in ons land is dan ook weinig verschillend van die welke de Italiaanse republiek op haar grondvesten heeft doen daveren. De gebeurtenissen in Italië kunnen daarbij alvast leren dat deze roep op elk moment tot een uitbarsting kan komen. Maar evenzeer dat de leiders van een vernieuwingsbeweging er rekening mee moeten houden dat de bereidheid en het geduld van de bevolking om mee te werken aan de verandering volatiel is en dat zij dus snel tot blijvende resultaten moeten zien te komen.

Een bijzonder interessant aspect aan de Italiaanse revolutie is de omzetting van het proportionele kiessysteem naar een quasi-meerderheidssysteem naar Brits model. De vergelijking is des te interessanter omdat het Italiaanse politieke spectrum van vóór 1992 net als in België werd gedomineerd door een sterke centrumpartij met ongeveer 30 % van de stemmen. De invoering van het meerderheidssysteem heeft zeker bijgedragen tot het uit elkaar spatten van het centrum. Het heeft echter evenzeer gezorgd voor een inhoudelijke vlucht naar het centrum vanwege zowel het linkse als het rechtse blok in de hoop de gematigde kiezers binnen te rijden. De meest relevante les die uit de Italiaanse ervaring kan worden getrokken is dat een combinatie van een meerderheidssysteem - voor 75 % - met een proportionele verdeling van de overige 25 % van de zetels niet werkt. Door de mogelijkheid om via de proportionele vertegenwoordiging alsnog de leiders van zelfs kleine partijtjes te laten kiezen zijn er steeds vele partijen en partijtjes kunnen blijven bestaan en is de verhoopde stabiliteit van de regeringsmeerderheden nog verre van een feit.

Wat het federalisingsvraagstuk betreft zijn het eerder de Italianen die zich bij ons komen beraden dan wel omgekeerd. Niettemin bevatten de gebeurtenissen in Italië voor gans Europa een belangrijke boodschap. De Noord-Zuid-tegenstelling is in Italië veel kunstmatiger dan die tussen bij voorbeeld Vlamingen en Walen, althans op cultureel gebied. De tegenstelling is vooral economisch van aard. Niettemin is de federaliseringsgedachte in Italië vrij fundamenteel gebleken. Daaruit kunnen twee lessen worden getrokken. Enerzijds dat het - mede gezien de toenemende mondiale concurrentie - steeds moeilijker wordt om gebieden met een sterk verschillend welvaartspeil binnen hetzelfde statelijke verband te houden. En anderzijds dat de roep om een kleinschaliger organisatie van de overheid losstaat van een strikt culturele en taalkundige indelingen.

Wanneer men een vergelijking wil maken tussen Italië en België dringt de vraag zich op waarom de gebeurtenissen in Italië zo'n vaart hebben gelopen en in ons land - alsnog ? - niet. Mijns inziens dringen zich drie verklaringen op. Ten eerste is het onsmiskenbaar dat ondanks alle schijnbare gelijkenissen de toestand in Italië veel meer verziekt was dan in ons land. Waar België vooral kampt met de ouderdomsziekten van een te weinig verjongde democratie, heeft Italië nooit echt de overgang gemaakt naar een moderne, Europese democratie. In die zin is de roep om modernisering en het *entrare nell'Europa* veelzeggend. Ten tweede is de mobilisatiekracht naar de bevolking en de publieke opinie toe in een land waar het gemeenschapsleven nog sterker is dan hier groter. Ten derde kende Italië ook voor de revolutie van 1992 een relatief onafhankelijke magistratuur. Velen zoeken daarvoor de

verklaring in het bestaan van de *Consiglio Superiore della Magistratura*, een raad van magistraten die onder meer bevoegd is voor de benoemingen en de bevorderingen. Deze CSM is uiteraard niet vreemd aan de onafhankelijkheid van - een deel van - de Italiaanse magistraten. De belangrijkste oorzaak moet echter worden gezocht in de opbouw van het prestige van de magistratuur bij de bevolking door de moedige strijd van enkele verbeterden mafiajagers.

Uiteraard moet men zich bij het bestuderen van de recente gebeurtenissen in Italië hoeden voor al te makkelijke vergelijkingen met ons land. Niettemin kunnen er uit de Italiaanse revolutie enkele lessen worden getrokken die ook relevant zijn voor ons land. Wanneer men rekening houdt met een aantal fundamenteel verschillende omgevingsfactoren, kunnen het slagen en falen van de oplossingen die de Italianen aan hun problemen hebben gegeven een bron van inspiratie zijn voor onze beleidsmensen en politologen. Vooral op het vlak de hervorming van het kiesstelsel en de vorming van een nieuwe politieke klasse met dito cultuur biedt Italië een intrigerend onderzoekslaboratorium.

Nederlandstalige literatuur

Falcone, Giovanni en Padovani, Marcelle, Cosa nostra. De strijd van rechter Falcone tegen de mafia, Baarn, 1992.

Leijendekker, Marc, De Italiaanse revolutie, Amsterdam, 1994.

Morrays, Marie-Rose, Italië van de Eerste naar de Tweede Republiek. Leuven, 1995.

Van Royen, Marjon, Italië op maandag, Antwerpen, 1991.

Ward, William, Handboek Italië. Gids voor de jaren negentig, Amsterdam, 1994.

Noten:

- (1) Het overgrote deel van de informatie die aan de basis ligt van dit artikel komt uit het weekblad Panorama en de dagbladen La Repubblica, Il Corriere della Sera, Il Messagero en Il Giornale.
- (2) Alberto Pasolini Zanelli, "Se avesse vinto la sinistra", Il Giornale, 21 april 1996.
- (3) Volgens de nieuwe kieswet worden 75 % van de zetels in de Kamer en de Senaat verdeeld volgens een systeem van relatieve meerderheid, zoals bij de Britse parlementsverkiezingen. De kandidaat die het hoogst aantal

stemmen behaalt, rijft de zetel binnen. In 1994 behaalde de partijen die in 1996 onder de Olijfboomcoalitie opkwamen samen 50,4 % van de stemmen. Doordat zij toen in diverse blokken opkwamen (progressisten en centrum) moesten zij de meerderheid in beiden huizen laten aan de coalitie van Berlusconi's *Forza Italia*, de rechtse *Allianza Nazionale*, de *Lega Nord* en de rechtse christen-democraten die nochtans slechts 42,9 % scoorde.

In 1996 totaliseerde de Ulivo 43,3 % van de stemmen. Berlusconi's coalitie *Polo della Libertà* van *Forza Italia*, *Allianza Nazionale*, rechtse christen-democraten van CCD en CDU en radicalen (Panella) haalde 44 %. De *Lega Nord* die apart opkwam was goed voor 10,1 %. De partijen die in 1994 Berlusconi hadden gesteund waren in 1996 dus met dik 10 % vooruitgegaan. In zetels incasseerden zij echter een zwaar verlies.

- (4) Zie voor het terrorisme in Italië tussen 1970 en 1990 : Tom Welschen, Het Italiaanse complex. Partijen en bewegingen tussen 1970 en 1990, Bussum, 1990.
- (5) Mario Segni, La rivoluzione interrotta. Diario di quattro anni che hanno cambiato l'Italia, Milaan, 1994 vnl. 98-139.
- (6) Sinds kort is Italië het land met de hoogste fiscale lasten op de bedrijven in de geïndustrialiseerde wereld. Giovanni Tamburi, "Grazie a Kohl, siamo primi in tasse", Panorama, 6 februari 1997, 75.
- (7) Tom Welschen, Het Italiaanse complex, 212-220.
- (8) Massimo d'Alema vertaalde dit naar het streven een 'normaal land te zijn'. Massimo d'Alema e.a., Un paese normale. La sinistra e il futuro italiano, Milaan, 1995, 168.
- (9) Eén en ander wil niet zeggen dat er ook in Italië geen groeiende weerstand is tegen het Europa van Maastricht. Fabrizio Coisson, "Ma quanti spettri si aggirano per l'Europa." Panorama, 5 september 1996, 17-18. Daniele Martini, "Aiuto, ci è venuto il mal di Maastricht". Panorama, 5 september 1996, 14-17.
- (10) Umberto Bossi heeft deze plotse koerswending van partijen als *Forza Italia* en de PDS ten aanzien van de federalisering als een electorale bedreiging ervaren. Hij heeft gekozen voor een vlucht vooruit en predikt nu de secessie van Noord-Italië. In het najaar van 1996 riep hij eenzijdig de onafhankelijkheid van Noord-Italië of Padania uit. In februari 1997 werd de *Lega Nord* opgedoopt tot de *Lega per l'Indipendenza della Padania*.

KULTUURSPREIDING

aanmoediging van jonge vorsers aan onze Vlaamse universiteiten

Sinds 1992 bestaat binnen het V.V.A. de culturele instelling "V.V.A. vzw-KULTUURSPREIDING"

Deze instelling is een uitloper van de V.V.A.-prijs "Professor Walter Baron Opsomer" en wil een kapitaal samenstellen dat enerzijds de continuïteit en het doorgroeien van de V.V.A.-prijs garandeert en anderzijds ruimte vrijmaakt voor nieuwe initiatieven om onze Vlaamse universiteiten te stimuleren bij hun wetenschappelijk werk.

De culturele instelling "V.V.A. vzw-KULTUURSPREIDING" is erkend door het Ministerie van Financiën en gemachtigd om -onder bepaalde voorwaarden- giften te ontvangen, die door de schenkers van hun belastbaar inkomen kunnen worden afgetrokken.

Het hoofdbestuur richt dan ook een warme oproep tot alle V.V.A.-leden om aan dit initiatief ten bate van onze jonge academici mee te werken .

Uw gift kan u overschrijven op rekeningnummer **413-0107701-88** van "V.V.A. vzw-KULTUURSPREIDING". Bij giften van ten minste 1.000 BEF wordt u in de loop van de maand januari een wettelijk kwijtschrift bezorgd, bestemd voor uw dossier inkomstenbelastingen. Zo recupereert u als schenker tussen 30 en 60% van de gift.

Als erkentelijkheid zullen de namen van de schenkers -behoudens tegenbericht- gepubliceerd worden in ons tijdschrift VIVAT ACADEMIA.

Lijst van de inschrijvers in het fonds

"V.V.A.-V.Z.W. KULTUURSPREIDING" 1996

ANTHONISSEN & ASSOC., Tweekerkenstraat 37/2, 1040 Brussel
BOLLAERTS M., Karel Coppensstraat 14, 1560 Hoeilaart
BOUTE R., Jan Van Aelbroecklaan 113, 9050 Gent
CARPENTIER P., Palmenlaan 4, 2020 Antwerpen
CROQUEY G., Maarschalk Joffrelei 28B4, 1190 Brussel
DE BEULE R., Beukenlaan 24A, 2020 Antwerpen
DE BROUWER A., Stationsstraat 31, 8930 Menen
DE CLERCK J., Gagelstraat 5, 8200 Brugge
DEDECKER M., Holstraat 16, 1840 Malderen
DEDULLEN H., Oude Veurnestraat 77D2, 8900 Ieper
DEHAENE-BOEREBOOM Y., Brieversweg 184, 8310 St Kruis-Brugge
DEHEEGHER P., Sint Elooisweg 24, 8902 Zillebeke
DEHERDT C., F. Maesstraat 152, 2550 Waarloos
DELVA J., A. Madouxlaan 39, 1150 Brussel
DE RAEYMAECKER J., Liekenslaan 38, 3140 Keerbergen
DEVRIENDT J., Biesmuiterlaan 19, 3090 Overijse
D'HOORE L., E. Beernaertstraat 54, 8400 Oostende
EVENEPOEL C., Boekfos 24, 1730 Asse
GEUENS H., Acacialaan 21, 2020 Antwerpen 2
GODDEERIS P., Kasteelstraat 15, 8500 Kortrijk
HEYMANS L., Augustijnslei 46, 2930 Brasschaat
LAEREMANS J., Beatrijslaan 6, 1850 Grimbergen
LAMENS R., Kerkstraat 46B, 2870 Ruisbroek
LECLAIR G., Edegemsesteenweg 70, 2550 Kontich
LEEMAN R., Maria Theresialei 38, 2180 Ekeren
MARIEN J., Boekweitstraat 8, 8500 Kortrijk
MOEREMAN F., Schipdonkstraat 24, 9800 Deinze
PONETTE E., Schoonzichtlaan 40, 3020 Winksele
ROOMS G., Voetbeeklaan 5, 2950 Kapellen
SMETS F., Oostvaardijk 17, 2830 Willebroek
SOETAERT H., Bronstraat 11, 1652 Beersel
VALH MICHIELS I., Kipdorpvest 33, 2000 Antwerpen
VAN BAEL J., Peter Benoitstraat 36, 2018 Antwerpen
VAN BAEL J., Peter Benoitstraat 36, 2018 Antwerpen
VAN BOUWEL F., Schoolstraat 31, 2500 Koningshooikt
VAN CAMP K., Lovelingstraat 70, 2060 Antwerpen
VANDEKERCKHOVE M., F. D. Rooseveltplein 20, 8500 Kortrijk

VAN ELSLANDER EN RONSE CV, Filips De Goedelaan 11, 8000 Brugge
VANHAVERBEKE R., Gentpoortstraat 5, 8000 Brugge
VANSTAEN A., Amerikalei 71, 2000 Antwerpen
VAN STEENLAND H., Griffier Schobbenslaan 56, 2140 Antwerpen
VAN SUMERE C., Maistraat 4, 9000 Gent
VAN WAEG J., Maria Louizasquare 66, 1000 Brussel
VEERMEER R., Baron Ruzettelaan 331, 8310 Brugge
VERAART M., Edelinckstraat 11, 2018 Antwerpen
VERCRUYSSSE G., Tijn Uilenspiegellaan 92, 2050 Antwerpen
VERCRUYSSSE G., Tijn Uilenspiegellaan 92, 2050 Antwerpen
VERHAEGHE J., Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen
WALSCHAP G., Mechelsesteenweg 247bus2, 2018 Antwerpen
WEYNS A., Amerikalei 144Bus14, 2000 Antwerpen

WERKING VAN V.V.A. als dienst

Wij informeren onze leden dat het V.V.A.-secretariaat nu beschikt over een uitgebreide sprekerslijst.

Meer dan 130 hoogleraren, assistenten aan de verschillende universiteiten en academici met bijzondere specialisatie hebben zich bereid verklaard om onder de auspiciën van het V.V.A. lezingen te geven over zeer diverse belangrijke onderwerpen aan socio-culturele groepen die daarom verzoeken. Indien u wilt toetreden tot de sprekerslijst neemt u best contact op met het secretariaat.

Deze sprekerslijst is nu reeds verspreid aan 150 groeperingen. Indien u in uw omgeving groepen kent die interesse vertonen voor ons initiatief kunt u hen doorverwijzen naar ons secretariaat voor overdrukken van deze sprekerslijst en alle nuttige inlichtingen voor de organisatie van een lezing.

De sprekerslijst kunt u eveneens als lid schriftelijk aanvragen. Zij is ook consulteerbaar op het INTERNET als onderdeel van de webstek van onze voorzitter Matthias Storme (<http://www.ufsia.ac.be/~estorme/vva.html>).

Informatie kan u ook kwijt op ons e-mail adres: vva@unicall.be. Uw aanbod als spreker kan u invullen op het formulier dat u kan afhalen op <http://www.ufsia.ac.be/~estorme/vva-sprekersaanvr.html>.

Nieuws van interessante onderzoeksprojecten

Narrative Sources

Een nieuw repertorium van de middeleeuwse verhalende bronnen uit de Zuidelijke Nederlanden consulteerbaar via Internet

In 1986 werd aan de RUG en de KUL gestart met een onderzoeksproject rond de middeleeuwse verhalende bronnen uit de Zuidelijke Nederlanden. De bedoeling was te voorzien in een repertorium van alle teksten, zowel in proza als in dichtvorm, waarvan de auteur de intentie had het verleden in narratieve vorm vast te leggen: annalen, kronieken, brieven, dagboeken, gedichten, heiligenlevens, genealogieën,... Een dergelijk werkinstrument bestond nog steeds niet voor België, dit in tegenstelling tot de situatie in andere Europese landen. Het project beperkte zich echter niet tot het gebied binnen de hedendaagse landsgrenzen van België. Ook verhalende bronnen uit die gebieden die vanuit historisch perspectief tot de Zuidelijke Nederlanden behoren, maar momenteel deel uitmaken van Frankrijk (Frans-Vlaanderen, Frans-Henegouwen) of Nederland (Noord-Brabant), werden behandeld. Daarnaast zijn eveneens bronnen uit Luik geïnventariseerd. De Middeleeuwen werden chronologisch beschouwd als de periode tussen 6de en de 15de eeuw.

De verspreidingsvorm van dit repertorium vormde het voorwerp van heel wat discussie. In maart 1995 werd aan de Universiteit Gent zelfs een colloquium georganiseerd rond Verhalende bronnen: repertoriëring, editie en commercialisering. In november 1995 werd een eerste Preprint aan het publiek voorgesteld. Deze preprint, De Verhalende bronnen uit de Zuidelijke Nederlanden, 600-1500 (Gent-Leuven, 1995, 12dln.) is nog steeds verkrijgbaar. Toch was dit gedrukte repertorium reeds op de dag van zijn verschijnen verouderd

Een repertorium als dit raakt uiteraard nooit definitief afgewerkt en moet doorlopend kunnen worden geactualiseerd met nieuwe gegevens, aanpassingen en correcties. Narrative Sources, operatief sinds 20 januari 1997, is bijgevolg een elektronische Internet-databank geworden. Deze databank draait, net zoals de nieuwe Union Catalogue of Belgian Research Libraries, onder SilverPlatter-software en biedt enorme zoekmogelijkheden. Elke bron wordt voorgesteld in de volgende velden: identificatienummer, type, taal, auteur, status van de auteur, titel, incipit, expliciet, omvang, eeuw,

redactie, inhoud, handschriften, uitgaven, vertalingen, bronnen, invloed, literatuur, desiderata, naam van de medewerker en update code. Velden als 'taal', 'type' en 'eeuw' stellen de gebruiker bovendien in staat zijn zoekopdrachten te beperken in functie van zijn specifieke interesses.

Narrative Sources is (voorlopig) een Nederlandstalige databank. Om toch te mikken op een zo internationaal mogelijk publiek werden de belangrijkste velden ook reeds in het Frans en het Engels vertaald. De meeste andere velden (zoals auteur, titel, enz...) kunnen trouwens geraadpleegd worden zonder een bijzondere vertrouwdheid met het Nederlands. De databank is bovendien voorzien van een drietalige elektronische User's Guide met zowel algemene informatie over het databanksysteem als meer specifieke uitleg bij de gebruiksmogelijkheden van Narrative Sources.

Op dit moment bevat Narrative Sources om en bij de 1400 records. Er wordt gehoopt dit aantal nog te vergroten, niet alleen door verder onderzoek binnen de bestaande project-structuur, maar ook door voorstellen tot publicatie van nieuwe fiches ingestuurd door de gebruikers van deze databank. Bovendien zijn reeds belangrijke contacten gelegd met soortgelijke projecten aan andere universiteiten, zoals bijvoorbeeld met een belangrijk project rond hagiografische bronnen dat aan de universiteit van Namen wordt uitgewerkt. De bedoeling is om eenmaal per jaar voor een update van Narrative Sources te zorgen. Informatie: Vakgroep Middeleeuwse Geschiedenis, Universiteit Gent, Blandijnberg 2, B-9000 Gent & Instituut voor Middeleeuwse Studies, Katholieke Universiteit Leuven, Blijde Inkomststraat 21, B-3000 Leuven.

Narrative Sources werd gerealiseerd met kredieten van het FWO, de vriendelijke toelating van SilverPlatter International N.V. en de hulp van de Dienst Informatisering van de Universiteitsbibliotheek Gent.

De databank is terug te vinden op het Internetadres:
<http://allserv.rug.ac.be/~jdploige/sources/>

Jeroen Deploige

Project Historisch Woordenboek der Nederlandse Rechtstaal

Het project Historisch Woordenboek der Nederlandse Rechtstaal (HWNR), werd opgestart onder de leiding van de professoren R.C. Van Caenegem en J. Monballyu. Het project beoogt de samenstelling en publicatie van een explicatief lexicon van oude nederlandse rechtstermen, gebaseerd op rechtsbronnen uit de 14de t/m 18de eeuw en aangevuld met gegevens uit de reeds bestaande glossaria.

De eerste fase van het project bestaat uit het verzamelen van het bronnenmateriaal: wetteksten, rechtsgelerde geschriften en gegevens uit de rechtspraak die het gebruik van de Nederlandse rechtstermen doorheen de bovengenoemde eeuwen zo volledig mogelijk weerspiegelen. Om het zeer ruime aanbod aan te bewerken bronnen enigszins in te perken, hopen de medewerkers van het HWNR-project op medewerking vanuit de academische wereld. Beschikt U over transcripties van oude rechtsteksten die U zelf ooit voor Uw wetenschappelijk onderzoek heeft bewerkt, of ziet U de mogelijkheid om aan het verzamelen van nieuw bronnenmateriaal mee te werken, dan wordt Uw reactie enthousiast ontvangen op onderstaande adressen en telefoonnummers:

HWNR-project	Christel Verhas
Paleis der Academieën	Elfjulistraat 152
Hertogsstraat 1	9000 GENT
1000 BRUSSEL	
tel. 02/550 23 49	09/232 21 02
fax. 02/550 23 35	email: christel.verhas@rug.ac.be

Oproep van het Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond

Met het oog op de viering van het honderdjarig bestaan van het Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond (KVHV) zijn wij gestart met de uitbouw van een zo volledig mogelijk oudledenbestand.

Daar wij vermoeden dat het Verbond der Vlaamse Academici onder zijn leden een aanzienlijk aantal oud-KVHV-ers telt en daar het VVA in zekere zin de voortzetting is van het KVOHV, wensen wij langs deze weg alle oudleden van het KVHV op te roepen hun naam, adres en telefoonnummer, eventueel de jaartallen waarin hun studententijd zich uitstreckte en eventueel hun functies in het Verbond door te spelen aan het nationaal secretariaat van het KVHV. Ook gegevens van andere oud-Verbonders zijn welkom.

Naast actieve leden en abonnees, telt het KVHV ook ereleden. Wie wenst kan lid worden door storting van 750 fr. op het rekeningnummer 431-0647291-77 van 'Ons Leven' met vermelding 'Erelid'. 'Ons Leven' krijgt u er dan gratis bij.

Voor alle informatie:
Nationaal Secretariaat
Krakenstraat 13
3000 LEUVEN
tel.: 016/22 90 98

31 augustus 1997
70ste IJZERBEDEVAART

**“MEER VLAANDEREN, BETER
VLAANDEREN”**

De 70ste IJzerbedevaart staat in het teken van het sociaal ontvoogdingsaspect van onze Vlaamse Beweging en wel om volgende redenen:

- * De splitsing van de sociale zekerheid is duidelijk het thema waarrond de brede Vlaamse Beweging het meeste ageert en dat als speerpunt voor de verdere ontvoogdingsstrijd wordt gebruikt.
- * De herziening van de financieringswet zal volop in actualiteit staan en is een wat vergeten doch zeer belangrijk thema.
- * De Maastrichtnorm en haar gevolgen komt in een beslissende fase. Het wordt tijd dat de Vlaamse Beweging ook op dat vlak haar stem laat horen.
- * De brede volksstroming voor een rechtvaardiger samenleving kan het IJzerbedevaartcomite niet onberoerd laten.

Geen Vrijheid (Zelfbestuur)
Geen Vrede
Geen Verdraagzaamheid
zonder sociale rechtvaardigheid

Tijdens de 70ste IJzerbedevaart wordt bijzondere aandacht geschonken aan de restauratie van de crypte, met het overbrengen, tijdens de verbouwingswerken, van de IJzersymbolen naar de kapel van de Toren.

Herkenningsteken: 160 fr. in voorverkoop of 200 fr. op de dag zelf
Zitplaats: 200 fr.

Info:
IJzerbedevaartsecretariaat, IJzerdijk 49, 8600 Diksmuide
tel: 051/50 02 86 of 051/50 22 86
fax: 051/50 22 58

CENTRAAL SECRETARIAAT V.V.A.
Emiel Jacqmainlaan 126, 1000 BRUSSEL
tel. & fax 02/218 68 20

Onze secretaris Koen Michiels is bereikbaar:

Maandag
Dinsdag van 13.30 u tot 17.30 u
Woensdag

buiten deze uren kan U steeds Uw boodschap inspreken op het antwoordapparaat;